

O PRIVIRE FILOSOFICĂ ASUPRA LUMII

Noua Acropolă

Filosofie Cultură Voluntariat

numărul 6, iunie 2022

La porțile verii Fidias și Grecia clasică
Simetria în natură Piramidele din Egipt
În Retezat Certitudinea într-o lume incertă

Cuprins

- 3 Adevăruri și neadevăruri...
mai mici și mai mari
- 6 La porțile verii
- 8 Fidias și Grecia clasică
- 12 Piramidele din Egipt
- 18 Certitudinea într-o lume incertă
- 20 Epicur – despre fericire
- 24 Simetria în natură
- 30 Parcul Natural Văcărești
- 32 Ziua Pământului
- 36 În Retezat

Editor Noua Acropolă România

Director Ivo Ivanovici

Redacție Sonia Ivanovici
Corina Munteanu

**Distribuție și
relații cu publicul** Mihaela Brătuianu

**Tehno-redactare și
grafică** Florin Ganea
Eli Sipos
Ernest Ștefan-Matyus
Mihaela Brătuianu
Paula Dron

Adresă de contact na-bucuresti@noua-acropola.ro

Noua Acropolă Arad

str. Ion Georgescu (Sebeșului) nr. 6, ap. 16, Arad
+40 744 781 989

na-arad@noua-acropola.ro

Luni-Vineri 18:00–21:00, Sâmbătă 16:00–19:00

Noua Acropolă București

str. Atanasie Demostene Nr. 7, Sector 5, București
+40 31 405 2024, +40 723 332 633

na-bucuresti@noua-acropola.ro

Luni-Vineri 18:00–21:00

Noua Acropolă Cluj-Napoca

str. Octavian Goga nr. 47, Cluj-Napoca
+40 740 066 658

na-cluj@noua-acropola.ro

Luni-Vineri 18:00–21:00

Noua Acropolă Constanța

str. General Manu nr. 24, Constanța
+40 744 525 651, +40 341 730 383

na-constant@noua-acropola.ro

Luni-Vineri 18:00–22:00, Weekend 10:00–15:00

Noua Acropolă Iași

str. Nicolae Iorga nr. 51, sc. B, apartament 1, Iași
+40 741 394 303

na-iasi@noua-acropola.ro

Luni-Vineri 18:00–22:00

Noua Acropolă Oradea

Strada Republicii, nr. 64, Oradea
+40 755 292 542

na-oradea@noua-acropola.ro

Luni-Vineri 18:00–22:00

Noua Acropolă Timișoara

str. 1 Decembrie, nr. 82, Timișoara
+40 256 433 151, +40 744 781 989

na-timisoara@noua-acropola.ro

Luni-Vineri 18:00–21:00, Sâmbătă 16:00–19:00

Adevăruri și neadevăruri... mai mici și mai mari

Ivo Ivanovici

Fortuna Nemesis
sec. II–III, autor necunoscut, Muzeul Aquincum, Budapesta
Foto: Szilas, Muzeul Aquincum, Wikimedia Commons

Nu există nimic mai presus de Adevăr... și totuși, chiar dacă în teorie nimeni nu contrazice valabilitatea acestui enunț milenar, Adevărul pare a fi o victimă sigură, fie a unor stratageme premeditate, fie a superficialității sau a altor factori din subiectivitatea umană.

Desigur, aproape fiecare om exprimă de pe meterezele personalității sale opinii „adevărate” despre orice subiect de interes, opinii ce sunt contrazise însă de „adevărurile” celorlalți. Pentru „competitori”, victime sigure ale propriilor prejudecăți, atingerea unui adevăr comun, obiectiv și universal valabil devine imposibilă.

Tema despre adevăr și minciună își are originea în însăși condiția umană și într-un fel, constituie o încercare obligatorie de pe drumul perfecționării umane, atât la nivel individual cât și la cel colectiv. Căci suntem conștienți, cel puțin teoretic, de faptul că toți, indiferent de deosebiri care ne separă, avem posibilitatea accesului la ceea ce este comun, invariabil și permanent, chiar dacă fiecare persoană umană își trăiește viața în condiții distincte și percepe realitatea vieții diferit, din perspectiva propriei existențe limitate și efemere.

În cele ce urmează propunem câteva teme de reflecție, dedicate mai ales acelor care sunt preocupați de acest subiect aproape complet ieșit din vogă în epoca modernă, dar a cărui abordare devine tot mai urgentă.

„Având în vedere că omul fizic, limitat și prins în năvodul iluziilor din toate direcțiile, nu se poate apropia de adevăr prin lumina facultăților sale terestre de percepție, noi îi sugerăm să-și dezvolte capacitatea de cunoaștere interioară. Încă din timpul în care oracolul din Delfi a spus celui ce i s-a adresat: „Omule, cunoaște-te pe tine însuși”, nu s-a mai transmis nici un adevăr mai mare sau mai important. Fără o asemenea percepție, omul va rămâne întotdeauna orb, nu numai pentru adevărul absolut, ci și pentru numeroase adevăruri relative. Înainte să poată stăpâni un adevăr absolut, omul trebuie să se cunoască pe sine, adică să dobândească acele percepții lăuntrice care nu amăgesc niciodată. Adevărul Absolut este simbolul Eternității și nici o minte limitată nu va putea vreodată să capteze ceea ce este etern; în nici o minte limitată nu va putea răsări vreun adevăr în toată plenitudinea lui.

... Cine iubește adevărul pentru adevăr? Câți dintre noi suntem pregătiți să-l căutăm, să-l acceptăm și să acționăm sub dictatul său, în condițiile unei societăți în care orice căutare de succes trebuie să se bazeze pe aparențe și nu pe realitate, pe egotism și nu pe valoarea intrinsecă?

... Egoismul, întâiul-născut al ignoranței ... formează o barieră de netrecut între Eul personal și Adevăr. Este mama prolifică a tuturor viciilor umane; minciuna se naște din nevoia de a disimula, iar ipocrizia provine din dorința de a deghiza o minciună.” (Helena Petrovna Blavatsky, Ce este Adevărul?)

„Dacă adevărul este o virtute, minciuna este un viciu. Și ca orice viciu, trebuie să fie combătut la nivel individual și cel colectiv.

...Și acest „mare adevăr” nu este doar subiectiv și metafizic, ci trebuie să aibă picioare pe pământ; cu alte cuvinte, este nevoie ca fiecare dintre noi să fim adevărați și autentici. Curați în trup, minte și suflet. Deoarece puritatea este forma obiectivă a adevărului. Ceea ce este pur nu se corupe.” (Jorge A. Livraga, *Nu există nimic mai presus de Adevăr*). Această deviză, implicit prezentă în toate momentele de glorie ale umanității, este readusă în actualitate ori de câte se aștern nori negri deasupra scenei istoriei, căci „deși adevărul nu conferă onoruri astăzi, la fel cum nu le oferea nici în trecut, totuși societatea trebuie să onoreze adevărul sau să piară” (S. Vivekananda).

Chiar dacă filosofia cercetării științifice și a formulării enunțurilor adevărate a atins cote foarte înalte, totuși rezultatele obținute rămân aproape irelevante pentru existența indivizilor și a societăților contemporane ... unde minciuna se propagă cu o extraordinară ușurință, de parcă au fost în zadar secole și milenii închinată căutării adevărului.

De ce se întâmplă să fie preferată minciuna în detrimentul adevărului, vrajba în locul unirii, efemerul în locul durabilului? Critica singură nu este suficientă și este necesar să se ofere soluții. Pentru aplicarea lor este nevoie de efort, căci rezolvarea marilor probleme ale vieții nu este spontană, pur și simplu odată cu trecerea timpului, ci presupune înțelegerea și acțiunea (liberă) determinată de sensul cunoașterii dobândite.

În loc de încheiere, oferim câteva soluții propuse de prof. Delia Steinberg Guzmán (*De ce mint oamenii?*):

„Esențialul este să învingem teama care, însă, nu poate fi înlăturată dintr-o dată și de tot, ci trebuie s-o substituim treptat cu alte emoții superioare și de mai bună calitate.

Putem începe prin curtoazie în sensul cel mai sănătos al conceptului, adică respectul generos față de ceilalți și față de sine însuși. Curtoazia poate include o discretă tăcere sau vreo minciună mieloasă pentru a ușura apăsarea psihologică, însă aceasta trebuie să vină din înțelegere și să fie oferită ca un serviciu, cu sinceritate și cu eleganța sufletului. Minciuna grosolană se destramă precum norii sub căldura razelor soarelui, în fața puterii regeneratoare a curtoaziei desăvârșite. Egoismul este doar o umbră față de strălucirea curtoaziei generoase.

Urmează „cunoaște-te pe tine însuși”. Anticii spuneau că acesta constituie primul pas pe drumul cunoașterii zeilor și a universului, ceea ce implică, totodată, și cunoașterea tuturor ființelor umane cu care împărțim existența. Dacă îi cunoaștem și ne cunoaștem într-adevăr, merită să mințim? Când nu există fătărnicie și nici ascunderea adevărului cu rea voință, ce sens mai au subterfugile?

Mai departe, este nevoie să evităm delăsarea în fantezii inutile și să observăm realitatea cu ochii limpezi...

Și în cele din urmă, curaj, mult curaj, o virtute uitată care nu le lipsește pietrelor, plantelor, animalelor, însă care se estompează la oameni pe măsură ce presiunile artificiale ale Societății îi fac să fie fricoși și mincinoși.”

Minerva — Joseph Nollekens (1737–1823)
Foto: The J. Paul Getty Museum, Los Angeles,
Wikimedia Commons

La porțile verii

Delia Steinberg Guzmán

Ne așteaptă o vară cu climă atipică și mii de oameni își pun din nou speranțele în aceste luni pentru a scăpa, chiar și numai parțial, de oboseală, de rutină și de presiunea psihologică adunate pe parcursul unui an plin de dificultăți.

Vara, împreună cu suita ei de vacanțe, pare o dulce evadare: câteva zile pe durata cărora vom înceta să ne preocupăm și să ne lăsăm afectați de suferință, poate pentru a prinde curaj în fața unui viitor ciclu de activități presante, poate deoarece credem că, dacă nu vedem și nu auzim ceea ce nu dorim să acceptăm, înseamnă că putem să-i negăm existența.

Va fi o vară menită a obloji multe răni... Lumea sângerează din multe locuri și, vrând-nevrând, până și cel mai egoist se întreabă cât mai are până-l va ajunge din urmă valul de teroare.

Dar lumea nu sângerează de la sine, ci o fac să sângereze unii oameni, iar alții suferă mult de pe urma hemoragiei atât de dificil de oprit. Când întreaga lume se învârtă fără ritmuri și fără scopuri clare, oamenii urmează același val al anarhiei vitale. Fiecare are mii de temeri de împărtășit, mii de probleme copleșitoare pe care nu știe sau nu poate să le rezolve, o luptă interioară ce face să curgă sânge între emoțiile și gândurile sale.

Va fi o vară în care ne vom teme chiar și să ne odihnim, ca nu cumva – profitând de inevitabila relaxare a atenției – să explodeze noi bombe de teroare acolo unde ne așteptăm mai puțin.

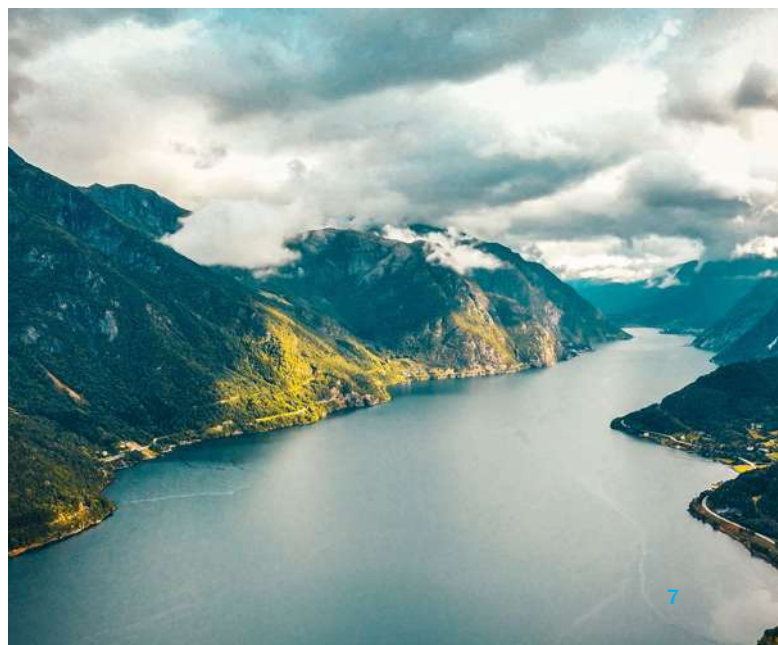
Va fi o vară când vom privi cerul și ne vom teme chiar de soare și de lună, pentru că și dinspre aștri ajung la noi semne nefaste și înspăimântătoare eclipse și – oricâte interpretări le-am da – nu încetează să ne facă să tremurăm, căci scapă controlului și voinței umane. Cei mai sceptici se vor amuza de conul de umbră care acoperă lumina lunii sau a soarelui; cei mai puțin sceptici își vor imagina cine știe câte orori dezlănțuite, dar toți, într-un fel sau altul vor privi spre cer căutând ceva miraculos.

Se anunță o vară de căutări interioare și întrebări cruciale, fie și mângâiați de apa mării, de adierile montane sau de freamătul arborilor. Ce putem face? În cine să credem? Unde să găsim ieșirea din atâtea labirinturi în care ne pierdem pașii? Este greu să mai crezi în cineva, căci plăcerea maliției și concurența neloială au făcut ca niciun personaj important, din niciun domeniu de activitate umană, să nu rămână fără pată. Cum să ne încredem în sentimente, când suntem confrunțați cu manifestările de violență și intoleranță, de minciuni și disimulări, ce stau la baza comportamentului considerat azi „civilizat”? Să credem în idei e la fel de greu, pentru că fiecare insistă să și le elogieze pe ale sale și să le desființeze pe ale altora. Și atunci unde se află adevărul?

Varanasi, Uttar Pradesh, India
Foto: Pratish Srivastava, Unsplash

În orice caz, ar fi bine ca vara asta să fie menită recuperării încrederii în noi înșine, în propria capacitate de a discerne, în libertatea de a ne informa, dar în același timp de a găsi ceea ce este valoros în mijlocul unei sumedenii de alegeri inutile. Este timpul potrivit pentru a ne reaminti că, deși nu e ușor să ne cucerim pe noi înșine, merită efortul, deoarece, astfel căpătăm bunul-simț, bunăvoința și facultatea de a descoperi câteva adevăruri printre atâtea minciuni, posibilitatea de a acționa cu sinceritate – chiar dacă nu este la modă – și de a începe să schimbăm lumea prin simplul angajament de a ne schimba pe noi înșine în toate aspectele ce trebuie îmbunătățite. Dincolo sau dincoace de aștri, avem nevoie să știm, să iubim și să putem vindeca rănilor neîncrederii, suspiciunii și fricii. Viitorul are nevoie, fără nicio îndoială, de mai multe zâmbete născute din fondul autentic al ființei. Dacă reușim, s-ar putea ca toamna să nu ne mai pară atunci atât de tristă și de opacă. Uneori trebuie să începem a genera noi vlăstare de umanitate, iar anul acesta poate foarte bine să fie momentul oportun. ♡

Fiord in Norvegia
Foto: Raimond Klavins, Unsplash

Fidas și Grecia clasică

Alexandru Păunescu

Fidas, studiu pentru „Apoteoza lui Homer” — Jean-Auguste-Dominique Ingres (1780–1867)
Muzeul de Artă San Diego, California, SUA
Foto: Wmpearl, Wikimedia Commons

Rămășițele arheologice ale Acropolei continuă să atragă mii de vizitatori în Atena, în ciuda faptului că ele reprezintă doar o mică schiță a originalului din secolul V î.Hr. Atunci a fost un moment excepțional al istoriei occidentale, deoarece într-un timp foarte scurt Acropola a fost reconstruită împreună cu templele și operele sale de artă, în timp ce alte monumente importante au fost ridicate în Agora, în restul Atenei și în Eleusis. În plus, pe lângă calitatea și perfecțiunea lucrărilor efectuate, a existat și o excelentă organizare și capacitate logistică. Perioada de maximă splendoare a istoriei Greciei a durat aproximativ 50 de ani, între triumful bătăliei de la Plataea în 479 î.Hr. și începutul Războiului Peloponesiac din 431 î.Hr., timp în care s-au dezvoltat mari lucrări în arhitectură, sculptură, teatru, poezie, filosofie, lucrări care vor fi întotdeauna o sursă de inspirație și o referință constantă pentru omenire.

În anul 461, după exilul lui Cimon, puterea îi este acordată lui Pericle, un tânăr descendent al Alcmeonizilor, una dintre cele mai vechi familii ateniene. Pericle a început să guverneze când avea mai puțin de 30 de ani. Este remarcabil cum, în ciuda conflictului tot mai mare cu Sparta și a libertăților democratice care amenințau cu exilul politicieni importanți, Pericle nu a fost niciodată ostracizat și a condus Atena timp de aproape douăzeci de ani, cu sprijinul deplin al cetățenilor. Avea o carismă naturală, o bună retorică, era calm și avea autocontrol. Filosoful Anaxagora a fost unul dintre maeștrii săi, iar apoi a avut în permanență relații apropiate cu diverse personalități, cum ar fi Protagoras, Herodot, Eschil, Zenon din Elea sau Sofocle; mai târziu, Socrate a făcut parte din cercul său de prieteni.

Potrivit lui Plutarh, Pericle a convocat pe la mijlocul secolului o adunare pnelenică, ce urma să se ocupe, printre altele, de locurile sacre arse de perși. Desigur, proiectele nu se limitau la construcția Partenonului, ci includeau reconstrucția și adaptarea întregii Acropole. Pericle avea nevoie de cineva care să preia atât conducerea artistică a proiectului, ce cuprindea sculptura, pictura și arhitectura, cât și coordonarea șantierului, partea logistică de furnizare a materiilor prime și transferul lor către Acropolă. În acest scop, el a decis să conteze pe prietenul său Fidias, autor deja al unor sculpturi importante din marmură și bronz.

Fidias s-a născut în anul 490 î.Hr., la puțin timp după bătălia de la Maraton. Se știe puțin despre viața sa personală: fiu de pictor (tatăl său era Carmides), a fost la rândul său pictor și a lucrat în atelierul lui Polignot din Tasos, considerat un mare maestru al începutului de secol, autor al multor picturi. Polignot nu picta tablouri, ci pereți, realizând fresce pline de personaje: Ulise în infern, jefuirea Troiei, femeile troiene. Picturile erau oferite guvernelor cetăților din jur fără a se cere o sumă, doar cu obligația de a fi întreținute. Multe dintre figurile create de Polignot au fost reproduse pe vase și amfore. Fidias a deprins de la el desenul și perspectiva, apoi a trecut de la utilizarea pensulei la daltă, găsind-o mai potrivită pentru împlinirea

Templul Atenei Nike, Acropola din Atena

Foto: Roland Fényes, Unsplash

proiectelor sale. În acea epocă existau patru școli de sculptură importante: Reggio, Egina, Atena și Argos, iar Fidias a trecut prin toate, încercând să capteze tot ce era mai bun de la fiecare. Cel mai mult l-au impresionat sculptorii Ageladas și Policlet, care au inventat un fel de „geometrie a formelor”, un canon care stabilea o relație proporțională între diferitele părți ale corpului uman ca întreg.

Sculptând în Atena, cea mai mare parte a operelor sale a fost dedicată eroilor și victoriilor acestei cetăți, precum și zeiței Atena, patroana orașului. Ca mărturie a ideilor ce l-au călăuzit au rămas operele sale, chiar dacă multe dintre ele sunt astăzi doar reproduceri realizate de sculptori ulteriores.

Planul de reconstrucție a Acropolei a fost început în anul 448 î.Hr. de Pericle și Fidias, și a fost finalizat după mai bine de 15 ani de următorul conducător al Atenei, Nicias, împreună cu discipolii lui Fidias. Calitatea fiecărui

φ ≈ 1,61803398874989484820458683436563811772
03091798057628621354486227052604628189
0244970720720418939113748475...

Athena Varvakeion

Descoperită în Atena, lângă școala Varvakeion, statueta, copie romană din sec. III d.Hr. este cea mai fidelă și bine păstrată copie a statuii Athena Parthenos
Muzeul Național de Arheologie, Atena
Foto: George E. Koronaios, Wikimedia Commons

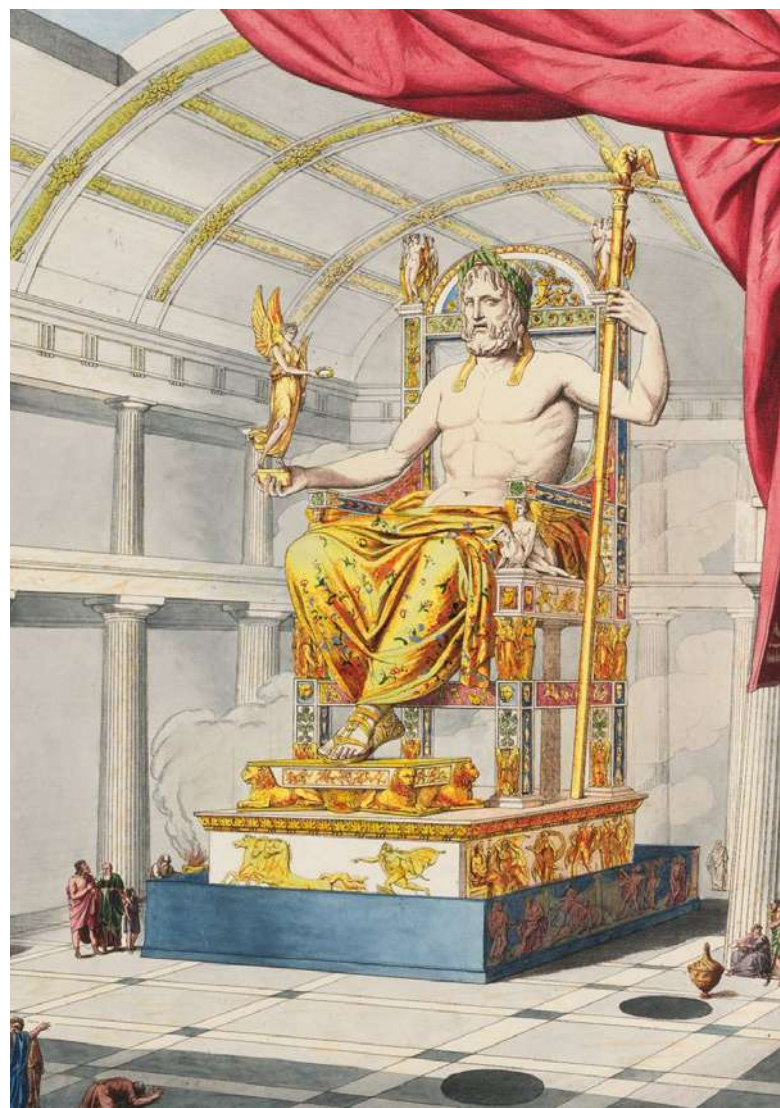
detaliu este ceea ce caracterizează Partenonul ca fiind o lucrare unică. În realizarea proporțiilor, matematica este foarte prezentă, existând mai multe teorii despre acest subiect, care implică numărul de aur, dar și alte relații numerice. Numărul de aur a fost numit „fi” în cinstea lui Fidias. Elementele de conotație simbolică și religioasă de la nivelul frizei și al frontonului au dus arta la cel mai înalt nivel de calitate, greu de depășit în vremurile ulterioare. La opera sculpturală se adăugau culorile cele mai vii, făcând din templu un spectacol vizual, care, în ciuda încercărilor de reproducere cromatică actuale, este greu de imaginat. Deși astăzi nu este practic conservat niciun templu întreg, culorile au dispărut, sculpturile au fost transferate în muzee, iar acoperișul și alte elemente din lemn și bronz lipsesc, numărul de vizitatori moderni continuă să fie mare.

Deoarece nu există prea multe date despre o cronologie a vieții lui Fidias, este dificil să se determine care au fost operele sale și la ce dată au fost făcute. Lucrările Acropolei

Jupiter olimpiantul (frontispiciu), acuarelă și acvaforte, de Antoine Chrysostome Quatremère de Quincy (1755–1849)
Recreare imaginată a statuii lui Zeus din Olimpia
Academia Regală de Arte, Londra
Foto: Mapk1978, Wikimedia Commons

sunt fără îndoială momentul capacității sale creative și tehnice majore, deși el era deja cunoscut în Atena pentru alte lucrări care apar doar în povestirile istoricilor. Se știe că a făcut niște bronzuri ce au comemorat victoriile ateni- enilor în războaiele medice, cum ar fi de exemplu Athena Promachos („Cea care luptă în prima linie a bătăliei”), cea mai mare dintre sculpturile lui Fidias, chiar mai mare decât Athena Parthenos și Zeus din Olimpia. Potrivit lui Aristofan și Demostene, a fost ridicată după războaiele împotriva persanilor, în deceniul de după 460 î.Hr. Probabil a fost sculptată după Athena Lemnia și înainte de Athena Parthenos. Situată în Acropolă pe un pedestal între Erechtheion și Partenon, ea fusese făcută înainte de planul Acropolei; era o sculptură colosală, de aproximativ 15 metri înălțime, vizibilă de la distanță, care se presupune că a fost mutată la Constantinopol, unde a fost distrusă în anul 1203. Alte opere făcute de Fidias sau cu contribuția sa, sunt: Athena Areia de pe câmpul de luptă din Plataea, Apollo din Tibru, Apollo Parnopios, Athena Lemnia (sculptură plătită de coloniștii de pe insula Lemnos pentru a fi plasată în Acropolă), Amazoana.

Altă operă majoră a lui Fidias a fost statuia lui Zeus din Olimpia, considerată una dintre cele șapte minuni ale lumii antice. Statuia a fost elaborată aproximativ în anul 432 î.Hr. și se găsea în interiorul templului dedicat zeului din Olimpia. A fost o sculptură criselefantină de dimensiuni mari (13 metri înălțime), care a supraviețuit aproximativ

900 de ani și a cărui aspect ne-a parvenit din monede și incizii pe pietre. O descriere amănunțită ne este oferită de Pausanias: „Zeul de aur și de fildeș stă pe un tron. În mâna dreaptă ține o Nike, de asemenea din aur și fildeș, care are o panglică și o coroană pe cap. În mâna stângă are un sceptru decorat cu tot felul de metale. Pasărea de deasupra sceptrului este un vultur. Sandalele sunt realizate din aur, la fel ca și tunica, împodobită în plus cu figuri de animale și flori de crin. Tronul este lucrat artistic din aur și pietre prețioase și împodobit cu încrustații din abanos și fildeș. Pe el se văd figurine pictate și sculptate: patru Nike dansând, câte una pe fiecare picior al tronului și alte două la capătul fiecărui picior. Pe picioarele din fața tronului se află copiii tebani răpiți de sfincși, iar sub sfincși sunt reprezentați Apollo și Artemis aruncând săgeți în direcția copiilor din Niobe.” Pausanias își continuă povestea cu anecdota în care se spune că Fidias l-a rugat pe Zeus să-i dea un semn care să-i indice dacă statuia era sau nu pe placul său, moment în care a căzut un fulger (simbol al zeului) în zona solului în care se afla o hidră de bronz.

La jumătatea secolului XX, în urma excavațiilor, s-au descoperit urmele marelui atelier al lui Fidias de la Olimpia (descriș și acesta de Pausanias).

Probabil că Fidias s-a întors în Atena sau și-a încheiat zilele în exil, nu se știe precis. Însă, deja el intrase în istorie fiind cunoscut în toată Grecia pentru că reușise să confere operelor sale atemporalitate. Deși fragmentate, lucrările

sale demonstrează o reflecție profundă și o dorință de a înzestra marmura cu esențele divine pe care a vrut să le reprezinte. S-ar putea spune că totul se datorează unei cunoașteri pitagorico-platonice a ideilor și a numerelor, exprimate în proporții armonios integrate, dar acest răspuns este insuficient. Poate că cel mai bun lucru ar fi să nu se spună mai mult și să se recunoască Misterul. Fidias este, ca și alte mari ființe umane, un exemplu de Artist, deoarece lucrările lui sunt o adevărată punte către Arhetipuri. ♀

Bibliografie

- [1] BOARDMAN, John. *Escultura Griega. El Período Clásico. Ediciones Destino*. Barcelona, 1999.
- [2] COSMOPOULOS, Michael. *The Parthenon and its Sculptures*. Cambridge University, 2009.
- [3] STRABON, *Geografia Vol. I*. Editura Științifică, 1980.
- [4] FIGUEROA, Pia. *Monografía: Estudio Sobre Fidias. Parques de Estudio y Reflexión*. Punta Vacas, 2010.
- [5] PAUSANIAS. *Călătorie în Grecia Vol. I. și II*. Editura Științifică, 1982

Atelierul lui Fidias din Olimpia
se spune că aici Fidias ar fi făurit statuia criselefantină a lui Zeus din Olimpia, una din cele șapte minuni ale lumii antice
Foto: Alun Salt, flickr, Wikimedia Commons

Piramidele din Egipt

Mihaela Brătuianu

Dintre toate construcțiile Egiptului antic, cele mai cunoscute și în același timp cele mai enigmatice sunt piramidele. Pe teritoriul Egiptului se găsesc peste o sută de piramide, de toate dimensiunile, ridicate la Gizeh, Saqqara, Meidum, Dahshur, Abu Rawah etc. Descrise încă de pe vremea lui Herodot, în secolul V î.Hr., ele continuă să fascineze și să intrige pelerinii până în ziua de astăzi, prin grandoarea, perfecțiunea realizării și nu în ultimul rând, prin destinația căreia i-au fost sortite.

Cuvântul piramidă provine din grecescul „pyros” – foc, grecii asemuindu-le cu flăcările care își mențin mereu verticalitatea, indiferent de poziția suportului lor. Astfel, piramida semnifică aspirația (transpusă în piatră) spre înălțime, spre verticalitate.

Piramida face parte dintr-un ansamblu de construcții liturgice rezervate cultului funerar. Toate piramidele se găsesc pe malul vestic al Nilului, unde apune soarele, loc rezervat lumii morților.

Piramida este imaginea lumii și conține cele patru direcții ale spațiului, cele patru fețe fiind orientate către cele patru puncte cardinale. Arhitectura sa exprimă ordinea matematică a lumii. Prima manifestare a unei forme, născută din apele oceanului primordial Noun, din haos, dezordine, era pentru egipteni o movilă piramidală, forma care poate învinge forțele distrugătoare, moartea. Funcția sa de munte cosmic garantează comunicarea între cer și pământ prin intermediul vârfului său – piramidion, o piatră a cărei înălțime corespunde cu aproximativ o zecime din cea a piramidei, ce rezumă în ea întregul edificiu și îi dă sens. Prin el, sufletul faraonului părăsea pământul pentru a se muta în cer. Pentru aceasta trebuia să fi avut în timpul vieții o inimă justă și, pe baza acțiunilor desfășurate pe pământ, sufletul său să câștige dreptul de a se reuni cu forțele primordiale ale creației, simbolizate de soare.⁽⁴⁾

Imaginea piramidei este sinonimă cu veșnicia. În „Textele piramidelor”, texte funerare care acoperă pereții mormintelor regale de la sfârșitul celei de-a V-a dinastii, sunt invocați zeii pentru ca această construcție „să dureze veșnic”.

Piramida de la Saqqara

În deșert, pe malul vestic al Nilului, în apropiere de prima capitală istorică a Egiptului faraonic de la Memfis, se găsește necropola de la Saqqara. În timpul primei dinastii, aici erau îngropați faraonii și nobilii în mastabe din cărămidă și chirpici. În timpul dinastiei a III-a, Imhotep, arhitectul faraonului Djoser, care era deopotrivă și medic, sculptor, scrib și astronom, a înălțat aici prima piramidă a Egiptului, înainte de anul 2650 î.Hr., ca locuință pentru eternitate a regelui.

*Colonada (sala hipostilă)
intrarea în complexul piramidei Djoser
Foto: Noua Acropolă*

*Piramida în trepte Djoser de la Saqqara
Foto: Noua Acropolă*

Imhotep, considerat de vechii egipteni fiul lui Ptah, zeul creator, a primit un foarte rar privilegiu, acela de a i se scrie numele pe baza statuii faraonului aflate în piramidă. Astăzi, un muzeu aflat la Saqqara îl onorează pe acest înțelept, a cărui operă a străbătut mileniile până în ziua de azi.

Istoricii arhitecturii susțin că piramida a derivat din suprapunerea mai multor mastabe până la atingerea celor șase nivele, având aspectul de piramidă în trepte, simbolizând scara pe care sufletul faraonului urca spre cer, către zeul soare Ra. Intrarea este pe partea nordică, iar puțul conduce în camera mortuară, o incintă impresionantă prin înălțimea ei, la baza căreia s-au găsit sarcofage din alabastru și aproximativ 40.000 vase din piatră distruse.

Prima fază a construcției unei piramide consta în alegerea locului adecvat amplasării; apoi se desena planul și se decidea cantitatea materialelor și personalul necesar. Erau convocați sacerdoții, pentru a determina punctele cardinale după care se orientau fațadele piramidelor. Apoi se delimita baza și începea ceremonia nivelării terenului. Faraonul trebuia să officieze ritualul de inițiere a construcției.

Lucrările erau realizate de echipe de muncitori care nu erau sclavi, ci primeau un salariu de la stat. Se extrăgea din cariere piatra necesară, blocurile erau cioplite în formă patrulateră, apoi erau așezate pe sănii și trase către șantier. Înălțarea blocurilor de piatră se făcea probabil cu un sistem de rampe și scripeți.

Piramida de la Meidum
Foto: Noua Acropolă

Piramida de la Meidum

Construită cu circa 2600 ani î.Hr. de faraonul Snefru, primul rege din dinastia a IV-a, piramida de la Meidum este a doua (în ordine cronologică) ridicată în Egipt. Are șapte nivele și 92 metri înălțime, fiind prima piramidă egipteană cu o cameră mortuară deasupra solului, mai aproape de Zeul Soare Ra.

Înainte de moartea lui Snefru, cele trei trepte inferioare au fost umplute pentru a forma laturile netede ale unei piramide clasice. Astăzi numai cele trei trepte din vârf sunt vizibile deasupra nisipului.

Piramida Turtită

Piramida cu dubla înclinare a lui Snefru de la Dahshur numită și Piramida Turtită, poartă acest nume deoarece la început a fost concepută cu un unghi de 58 de grade,

Piramida Turtită
Foto: Noua Acropolă

dar a fost finalizată la un unghi de 43 de grade. Este prima încercare de a construi o piramidă cu laturile drepte, însă probabil că lipsa stabilității a dus la schimbarea unghiului. Construită de faraonul Snefru după ce și-a mutat curtea la Dashur, această a doua piramidă a sa are două camere mortuare, fiecare cu o intrare separată, fapt fără precedent până atunci.

Piramida Roșie

Cea de-a treia piramidă construită de Snefru la Dashur, numită Piramida Roșie datorită nuanței ruginii a pietrelor sale, este prima piramidă reușită din punct de vedere al formei și a patra ca mărime, după piramidele din Gizeh.

Piramida Roșie
Foto: Noua Acropolă

Toți regii din Regatul Vechi de la a III-a la a VI-a dinastie (2635–2140 î.Hr.) și o mare parte dintre cei din Regatul de Mijloc, în principal din dinastia a XII-a (1991–1784 î.Hr.), au fost îngropați în piramide. Piramidele lui Kheops, Kephren și Mykerinos din dinastia a IV-a (2650–2450 î.Hr.) sunt cele mai cunoscute și mai reprezentative.

Piramidele de la Gizeh

La Gizeh se găsesc, de fapt, trei complexe alăturate, alcătuite din elemente inegal conservate. Marea platformă pe care sunt construite piramidele măsoară 1500 metri de la nord la sud și 2000 metri de la est la vest, aflându-se la 40 metri deasupra nivelului văii. Cele trei piramide sunt așezate în ordinea mărimii și a vechimii, urmând o axă de la NE la SV, unii cercetători afirmând că există o corelație

între poziția piramidelor și cele trei stele din centura lui Orion. În afară de mormântul regal propriu-zis, fiecare complex cuprinde un templu funerar sau „templu de sus”, lipit de fața estică a piramidei, și un templu de primire, numit și „templu de jos” sau „din vale” situat în partea de jos a platoului deșertic, legat de templul de sus printr-o șosea în pantă, lungă de mai multe sute de metri. Ansamblul de cult cel mai bine conservat este al lui Kephren. Se presupune că regele era mumificat în templul de jos, unde se primeau cortegiile și unde veneau credincioșii din întreaga țară pentru a-l cinsti pe suveranul răposat, iar în templul de sus se celebrau riturile înaintea funeraliilor, aici având acces doar clerul inițiat și membrii familiei regale. Mai târziu, regii își vor săpa mormintele în Valea Regilor, separat de locul în care se va perpetua cultul regelui defunct, rol care va fi asumat de temple.

În spațiul delimitat de modestele ziduri înconjurătoare, fiecare complex piramidal cuprinde piramide secundare și fose pentru ambarcațiuni. Printre micile piramide învecinate cu cea a regelui se aflau cele ale soțiilor lui precum și cea mai mică, numită „satelit” sau „secundară”, a cărei funcție simbolică nu se cunoaște încă.

De asemenea, în vecinătatea piramidelor existau necropole aliniate precis (familia regală la est, înalții funcționari la vest), care oferă imaginea unei societăți foarte ierarhizate, dominate de figura faraonului.

Piramida lui Kheops

Piramida lui Kheops numită și Marea Piramidă sau „Orizontul lui Kheops” este și cea mai veche (2605–2585 î.Hr.).

Mormântul celui de-al doilea rege din dinastia a IV-a este un monument unic, meritând toate superlativele, căci totul în el este excepțional, atât dimensiunea, cât și distribuția interioară. Cu o latură la bază de 230,34 metri și o înălțime de 146,60 metri, piramida acoperă peste cinci hectare și are un volum de 2 592 340 m³. Fețele ei reliefează o înclinație de 51°50'34", fiind ridicată pe un raport de 14/11, care este cel al triunghiului dreptunghic format de înălțime și de jumătatea bazei.⁽³⁾ Piramida este formată din mai mult de 2 milioane de blocuri de piatră, cântărind fiecare 2 tone și jumătate. Deasupra avea un înveliș din calcar de Tura, a cărui polizare a fost cu adevărat perfectă, încât era numită „cea luminoasă”.⁽¹⁾

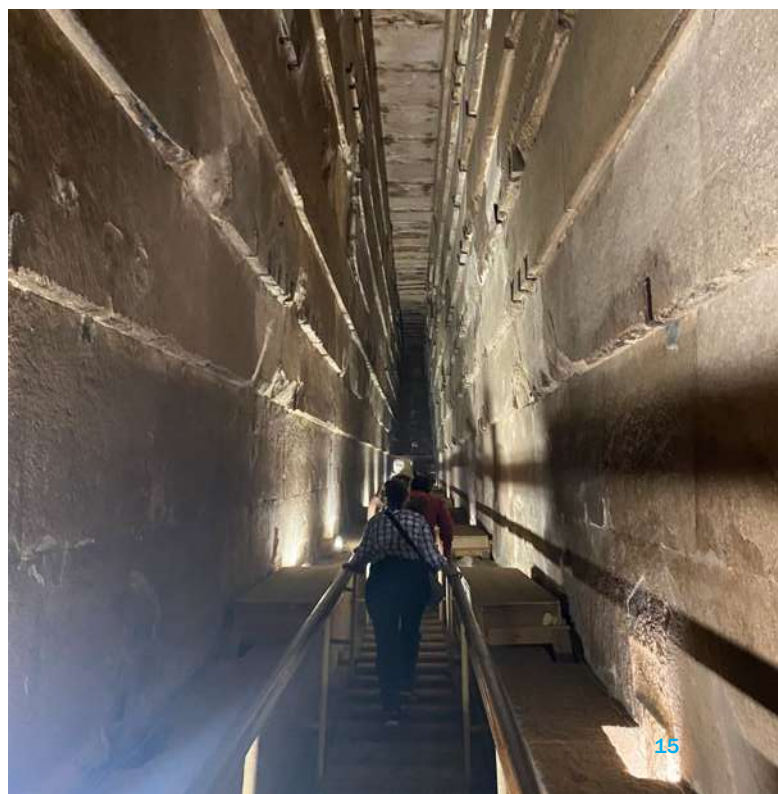
În afară de dalele de bazalt de la templul de sus și urma șoselei ascendente, nu a rămas aproape nimic din principalele elemente ale complexului funerar al lui Kheops. Ca o ironie a sorții, singura efigie a lui Kheops identificată fără dubii, este o statueta minusculă de fildeș, cu o înălțime de 7,5 cm, descoperită la Abydos.⁽³⁾

Marea Piramidă (Piramida lui Kheops)
Foto: Noua Acropolă

Foarte interesantă este structura internă a piramidei lui Kheops, infinit mai complexă decât a oricărei alte piramide, care a contribuit în mare măsură la transformarea ei într-un monument mitic. Ea cuprinde trei apartamente funerare dispuse încrucișat.

De la intrare pornește un culoar descendent, săpat pe mai bine de 12 metri în straturile orizontale de zidărie, care coboară până la o cameră subterană. Din culoarul descendent se desprinde un culoar ascendent, continuat pe o parte cu un culoar orizontal ce ajunge în camera reginei, iar pe altă parte cu Marea Galerie, ce face trecerea spre camera regelui, ce are deasupra mai multe „camere de descărcare” sau constructive. Ultima dintre cele cinci camere constructive este acoperită cu dale așezate oblic, fapt ce a întărit presupunerea că ele au rolul de a prelua greutatea imensă a masei de piatră de deasupra, permițând astfel construirea unui tavan plat în camera regelui.

Piramida lui Kheops – interior
Foto: Noua Acropolă

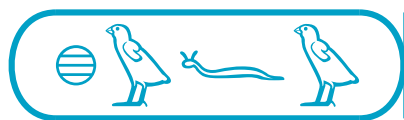
Piramida lui Kheops – camera funerară
Foto: Noua Acropolă

Camera funerară, construită din blocuri de granit perfect așezate și lustruite, conține sarcofagul monolit din granit roșu, situat pe axa nord-sud, care însă nu a adăpostit niciodată mumia faraonului, având mai degrabă o funcție rituală inițiativă.⁽²⁾

Din camera regelui, dar și din camera reginei pornesc niște „culoare de ventilație”. Funcția lor nu se cunoaște cu precizie, însă se presupune că erau deschideri care ajutau la eliberarea sufletului, fiind orientate spre anumite repere cerești: culoarul descendent era orientat spre Alfa Dragonis, respectiv spre steaua cea mai apropiată de nordul real de la începutul mileniului al III-lea î.Hr., pentru a-i permite defunctului rege să se alăture stelelor cercului polar care, fiindcă nu dispar niciodată sub orizont, erau considerate sinonime ale eternității. Culoarul ascendent este orientat către constelația Orion. Marea Galerie este o reușită arhitecturală, cu o lungime de aproape 48 metri și o înălțime de 8,60 metri, fiind construită din calcar, atât de perfect tăiat și lustruit încât scriitorul arab Abd-al-Latif spunea că între pietre nu se poate introduce nici un ac și nici chiar un fir de păr.⁽²⁾ Funcția ei rămâne o altă enigmă a acestei piramide.

Egiptenii nu ne-au lăsat nicio informație despre modul în care au construit piramidele, care conțin în interior, la o înălțime de mai multe zeci de metri, blocuri grele de șai-zeci de tone. Cercetătorii presupun că s-au folosit diferite sisteme de ridicare (pârghii, cumpene) sau rampe laterale care înconjurau piramida.

În ceea ce îl privește pe faraonul Kheops, despre care cronică egipteană a lui Manethon spunea că „a scris cartea sacră și a urcat, încă de pe când trăia, alături de zei”, acesta a fost nu doar ctitorul celei mai mari piramide, ci și cel mai de seamă faraon al Regatului Vechi, întemeietorul regatului teocratic al Egiptului și al cultului zeului solar Ra. Despre adevăratul său mormânt, Herodot spunea că ar fi în „încăperile subterane, amenajate la porunca sa, pe o insulă, unde ar urma să fie îngropat, căci a adus acolo, printr-un șanț, apele Nilului”. Se pare că, spre deosebire de Kephren și Mykerinos care au fost îngropați în piramidele lor, ulterior profanate, Kheops a evitat acest lucru, alegând un loc secret pentru înhumare.⁽¹⁾

Khufu (Kheops)

Piramida lui Kephren (143,50 metri înălțime)

Mormântul celui de-al doilea fiu al lui Kheops era, prin dimensiuni, foarte asemănător cu al tatălui său; datorită diferenței de nivel și faptului că își păstrează partea superioară a învelișului, ne oferă astăzi iluzia că este mai mare.

Piramida lui Kephren are un înveliș în care primul strat este din granit roșu de Assuan. Deși are intrare dublă, apartamentul funerar este mult mai simplu decât cel al lui

Piramida lui Kephren
Foto: Noua Acropolă

Kheops și este săpat în stâncă, sub nivelul solului.⁽³⁾ Coridoarele interioare care pornesc de la cele două intrări se unesc și conduc spre camera mortuară, care conține sarcofagul din granit, fără inscripții și decorații.

Săpăturile arheologice făcute în 1909–1910 au scos la lumină resturile impozantului templu de sus al lui Kephren, situat în partea de est a piramidei, din care au mai rămas, din păcate, doar puține ruine. De la acesta pornea marea stradă, altădată pavată și acoperită, de 494 metri, care făcea legătura cu templul și mai impozant, pe care Auguste Mariette îl numea „templul Sfinxului”, de fapt templul de jos din complexul funerar al lui Kephren.⁽³⁾ Construit din blocuri dreptunghiulare din granit de Assuan, prezintă un stil arhitectonic similar cu cel al altor temple funerare. Avea două intrări decorate cu patru sfincși, din care au mai rămas doar câteva ruine; un vestibul transversal urmat de o sală hipostilă de-a lungul căreia existau numeroase statui din diorit ale faraonului. Una dintre acestea, găsită de Mariette, poate fi admirată acum la Muzeul din Cairo.

Divina Piramidă

Mormântul mai modest al lui Mykerinos este socotit printre „Marile Piramide” doar fiindcă se situează alături de cele ale lui Kheops și Kephren. Piramida, supranumită și „Divina Piramidă”, nu măsoară decât 65,50 metri în înălțime. Stratul exterior de granit roșu, încă prezent, conferă originalitatea piramidei, pe care autorii arabi o descriau ca „pictată” sau „colorată”. Probabil ca se plănuia să fie complet acoperită cu această piatră adusă din îndepărtatele cariere de la Assuan, dar sarcina nu a putut fi dusă la îndeplinire, iar monumentul a fost terminat în grabă de fiul lui Mykerinos.

Piramidele din Ghizeh
Foto: Noua Acropolă

Piramida lui Mykerinos
Foto: Noua Acropolă

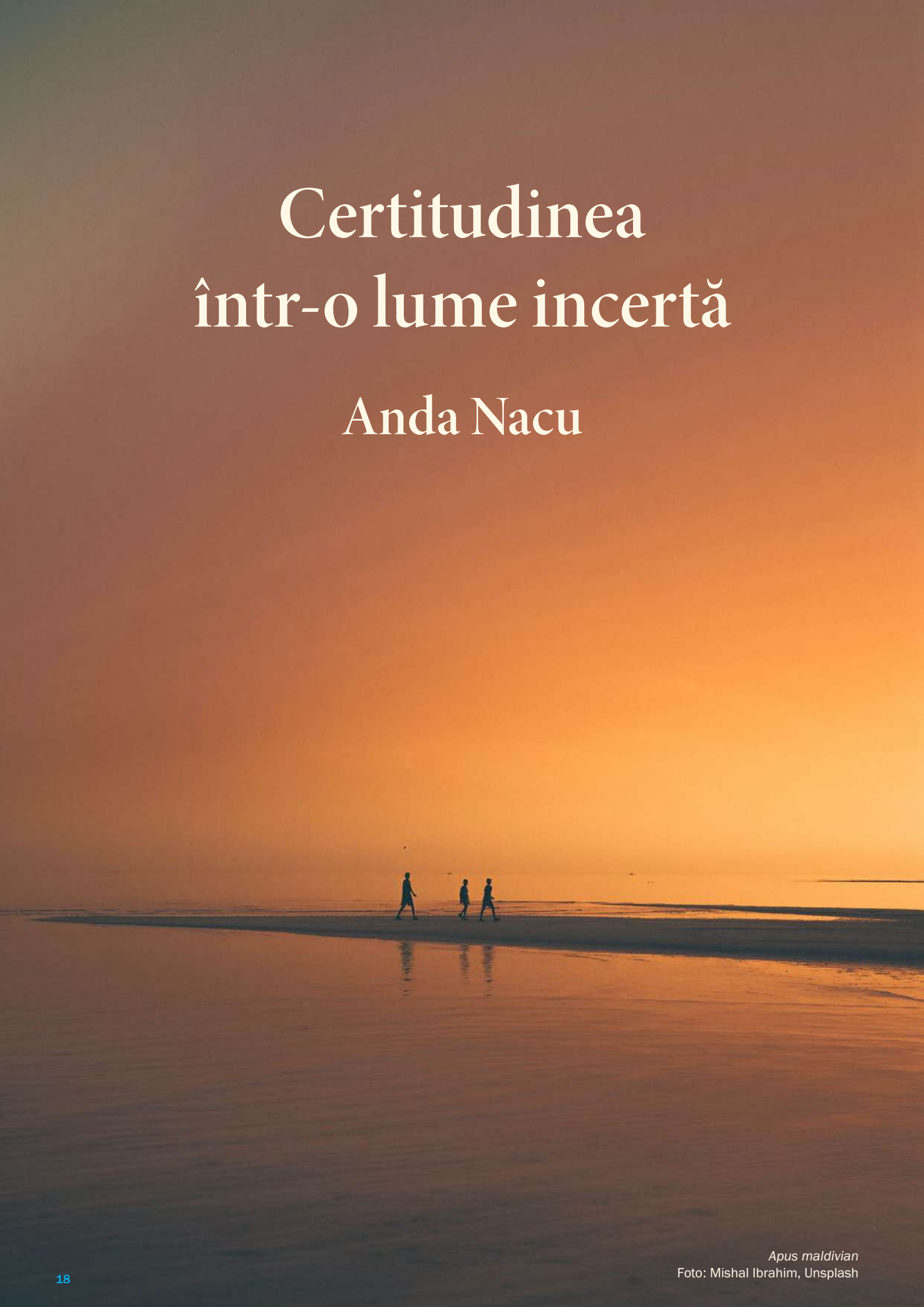
Piramidele de la Gizeh n-au spus încă totul, iar mitul legat îndeosebi de Piramida lui Kheops este departe de a se fi stins. Privite de pe platoul superior, imaginea celor trei piramide ce străjuiesc dunele de nisip este emblematică: desprinse parcă din altă lume, dintr-un vis al oamenilor de a-și depăși condiția umană și de a fi asemenea zeilor. Simboluri ale eternității și renașterii, ele străbat timpul, amintindu-ne că dincolo de efemer, există ceva inalterabil, profund și stabil, spiritul uman, care poate zămisi creații ce ating perfecțiunea. Piramidele ne îndeamnă să visăm visuri înalte, să avem încredere în forța de a le da viață și de a merge pe drumul cunoașterii și înțelepciunii, așa cum au făcut-o vechii egipteni în urmă cu mii de ani. ♀

Bibliografie

- [1] ANUD, Yves. *Răzbunarea faraonilor*, Editura Prietenii Cărții, București, 2004.
- [2] COHEN, Robert – *Egiptul faraonilor*. Editura Prietenii Cărții, București, 1996.
- [3] CORTEGGIANI, Jean Pierre – *Marile Piramide*. Editura Univers, București, 2010.
- [4] SCHWARZ, Fernand. *Egypte, Terre des Dieux, don du Nil*, Editura Nouvelle Acropole, Paris, 1992.

Certitudinea într-o lume incertă

Anda Nacu

Suntem în căutarea certitudinii zi de zi, ne este frică de necunoscut și am vrea să fim mai mult în controlul vieții noastre. Cu cât avem mai multe informații la dispoziție, cu atât ne simțim mai în siguranță, mai confortabil. Incertitudinea este o stare cognitivă generată de natura evenimentelor care se produc în realitatea înconjurătoare și de incompletitudinea informațiilor și cunoștințelor pe care le avem despre un anumit obiect sau eveniment. Este o stare de nesiguranță cu privire la viitor sau cu privire la posibilitatea de a obține ceea ce ne dorim.

Herbert Simon, Laureat al Premiului Nobel pentru economie, a demonstrat în lucrările sale că nu putem dispune niciodată de o cunoaștere completă a unui context, astfel încât să putem decide ce avem de făcut, în condiții de certitudine sau completă siguranță. Altfel spus, noi trăim într-o lume incertă, cu dorința de a depăși această condiție și de a cuceri o formă de cunoaștere completă, care să ne ofere stabilitate și încredere.

Incertitudinea ne afectează pe toți, dar în mod diferit, iar gradul de acceptare al incertitudinii diferă de la om la om. Principala sursă a incertitudinii este contradicția dintre așteptările noastre și răspunsurile pe care viața ni le oferă. Lipsa controlului asupra situațiilor pe care le considerăm injuste ne face să ne îndoim de capacitatea noastră de a anticipa sau chiar de a proiecta viitorul.

Atunci când ne lăsăm pradă incertitudinii, ea poate avea un efect paralizant asupra noastră. Lipsa cunoștințelor despre un anumit eveniment ne poate face să nu acționăm la nevoie. Starea noastră emoțională poate fi puternic afectată atunci când experiențele trăite au un grad mare de incertitudine.

Însă putem face față mai bine incertitudinii dacă ne antrenăm în acest sens. Dacă ne inspirăm din filosofia stoică, Epictet spunea că „există printre realitățile care ne stau în față, unele în puterea noastră și altele independente de voința și puterea noastră.” Asimilând această învățătură, dezvoltăm un comportament care acceptă mai ușor incertitudinea ca făcând parte din viață și care se bazează mai puțin pe nevoia de control.

„Să ai un sens al vieții, un scop, o vocație, face multe lucruri suportabile, poate pe toate.” — Carl Gustav Jung. Atunci când avem un obiectiv în față putem depăși orice incertitudine, orice dificultate. Nevoia noastră de stabilitate este satisfăcută de țelul pe care ni l-am propus. Imaginea acestuia este întotdeauna în mintea noastră, chiar dacă drumul până la împlinirea lui este uneori mai dificil sau mai lung...

Pentru a atinge obiective mai înalte, pentru a împlini visuri mărețe, dar și pentru a evita îngrijorarea cu privire la viitor, omul trebuie să trăiască ancorat în prezent. A ne menține ocupați pe termen scurt ne ferește de grija față de necunoscutul adus de viitor. Mai mult, dezvoltarea unor obiceiuri, a unei rutine, contribuie la menținerea unui sentiment al predictibilității și al controlului (de exemplu,

Explorând Deșertul Gobi din Mongolia

Foto: Victor He, Unsplash

un calendar de activități pe care să-l urmărim cât mai mult posibil).

Factorul motivațional al incertitudinii apare în momentul în care omul acționează pentru a o reduce, cel puțin până la un nivel acceptabil. Incertitudinea este eliminată treptat, pe măsură ce căutăm informații valide care să ne ofere mici certitudini. Însă nu orice dobândire de cunoștințe este utilă, ci una în care investim discernământ, obiectivitate și timp – un studiu în profunzimea subiectului care ne preocupă.

Putem trăi fără cunoaștere? Fără a căuta răspunsuri? În orice moment ne confruntăm cu incertitudinea. Cu toate acestea, într-o măsură mai mare sau mai mică, putem considera că este posibil să înțelegem ce se va întâmpla și că putem dobândi mai multă încredere și stabilitate. 🧘

Bibliografie

- [1] <https://ro.wikipedia.org/wiki/Incertitudine>
- [2] https://koaha.org/wiki/Herbert_Simon
- [3] Epictet, Manualul

Epicur – despre fericire

Plăcerea. Virtutea. Înțelepciunea

Alina Mihaela Avătămăniței

Numele lui Epicur (*epikouros*) înseamnă „cel care e de ajutor”⁽¹⁾ – un nume care i-a surprins foarte bine caracterul. S-a născut în anul 341 î.Hr. în Atena, dar și-a petrecut copilăria și adolescența pe insula Samos.

Se spune că ar fi început încă de la vârsta de 12 sau 14 ani (în funcție de surse) să fie interesat de filosofie și să studieze cele mai semnificative domenii de cercetare din vremea sa: de la cosmologie, fizică, botanică, la zoologie, geografie, matematică, până la psihologie, gramatică, muzică⁽²⁾.

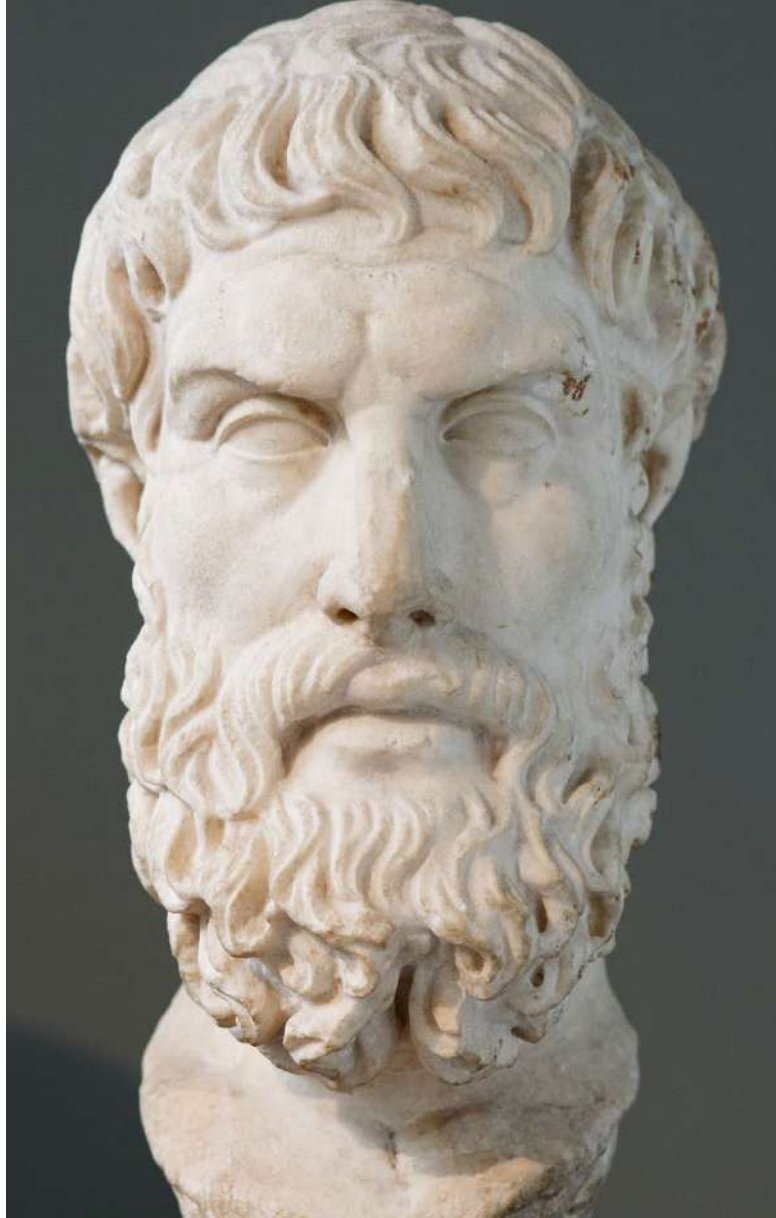
La 18 ani merge în Atena pentru serviciul militar, apoi, deoarece contextul istoric devine tulbure pentru Grecia (după moartea lui Alexandru cel Mare moștenitorii lui intră în rivalitate și conflicte, iar ca efect insula Samos îi alungă pe toți atenienii), el și părinții săi se refugiază în Colophon, unde rămâne până în 311 î.Hr., când împlinește 30 de ani.

În toată această perioadă a cercetat și a studiat cursurile mai multor filosofi aparținând diferitelor curente filosofice: cuvântări ținute de discipoli ai lui Democrit, unele ținute de sceptici, lecții aristotelice sau cuvântări ținute de platonicieni. La 32 de ani își întemeiază propria școală filosofică, pe care o începe pe insula Mytilene (Lesbos de azi), apoi o mută pe insula Lampsacos. În aceste două locuri i se alătură primii discipoli, care vor deveni și viitorii stâlpi ai școlii sale. Ulterior, revine în Atena cu o parte dintre ei, în timp ce menține legătura strânsă cu cei rămași pe insule, prin scrisori și sfaturi scrise.

În Atena reușește să cumpere o casă înconjurată de o grădină nu prea mare (situată în afara cetății, aproape de Academia platonice), unde întemeiază una dintre cele mai importante școli de filosofie din cultura greacă, care va rămâne cunoscută cu denumirea de „Grădina” – epicurienilor li se mai spune și „filosofii grădinii”. În acest loc trăiește discret alături de cei care rezonază cu ideile sale, oameni care au găsit în filosofia epicuriană un mod de viață potrivit pentru ei, care s-au raportat la aceleași valori și principii și s-au străduit să aducă în viața de zi cu zi „*un comportament moral și etic, care să îi apropie de liniștea sufletească, de viața plăcută și de a se apropia de fericire*”⁽³⁾.

În anul 270 î.Hr., la 72 de ani, după 14 zile de suferințe grele, Epicur părăsește această lume. Moartea sa a rămas consemnată ca fiind exemplară pentru sfârșitul unui filosof autentic: într-o scrisoare pe care a trimis-o chiar în ziua morții, Epicur declara că trăiește „*fericita și în același timp ultima zi a vieții*”⁽¹⁾, iar durerile teribile ale bolii sunt compensate de „*bucuria sufletească legată de amintirea discuțiilor filosofice avute de noi în trecut*”⁽¹⁾. Chiar printre ultimele sale gânduri și idei pe care le-a transmis, fericirea a fost prezentă dincolo de durerile prin care trecea.

După dispariția Maestrului, școala a continuat datorită discipolilor săi. Se estimează că opera lui Epicur include 300 de lucrări redactate sub formă de scrisori, din care

Portretul lui Epicur
copie romană după un original elenistic pierdut, sec. II–III d.Hr.
British Museum, Londra
Foto: Marie-Lan Nguyen, Wikimedia Commons

s-au păstrat doar câteva. Majoritatea ideilor sale sunt cunoscute astăzi datorită celor care i-au continuat opera.

A trăi plăcut. A trăi fericit.

La începutul *Scrisorii către Menoiceus*, Epicur observă: „*când fericirea este prezentă în viața noastră, avem totul; dar când ea lipsește, suntem în stare să facem orice pentru a o avea*”⁽¹⁾.

Din bogăția ideilor sale, ne oprim asupra uneia, care este pe cât de interesantă, pe atât de provocatoare (care a și determinat unele neînțelegeri cu privire la mesajul lui): aceea că fericirea constă în plăcere.

Existența generează plăcerea, este legată de condiția noastră umană, de viață. Această filosofie nu crede în privațiuni materiale și consideră că plăcerea este necesară pentru a avea un corp liniștit. De fapt, scopul vieții bune, fericite, este de a fi atenți la ce ne afectează sănătatea corpului și la ce ne tulbură sufletul.

Foto: Anton Darius, Unsplash

Nu vorbim despre un scop al vieții în care să trăim în desfătare fără măsură, în îmbuibare sau în vulgaritate, nu vorbim despre o exaltare maximă, dar nici despre o anesteziere a vieții. E vorba despre o plăcere strâns legată de puterea noastră de a decide ce este bine pentru noi și pentru sufletul nostru, deoarece printr-un corp liniștit creăm cadrul în care sufletul este liniștit. Efectul acestei liniști este că sufletul poate cunoaște. În felul acesta ne putem deschide orizonturile, putem descoperi noi perspective despre viață, despre lume, despre noi înșine sau chiar despre fericire, atât pentru propria viață, cât și pentru a celor din jur.

Mai găsim în scrisorile lui Epicur mențiunea că „Viața plăcută nu este dată de beții și ospete continue, de desfătări, mese copioase... ci de un raționament sobru, care cercetează cauzele oricărei preferințe și repulsii și alungă opiniile care produc maximă tulburare în suflet”⁽¹⁾.

Foto: Vladimir Fedotov, Unsplash

Acest raționament este prezent și în definirea plăcerii. Ce ne spun epicurienii: plăcerile, în esență, nu au grad de comparație, toate sunt la fel de bune. Au abilitatea de a fi schimbate între ele, însă nu și de a fi mărite. Într-adevăr, putem percepe că trăim unele plăceri mai mari sau mai mici, însă această percepție depinde de propria conștiință. Plăcerile nu există pentru ca noi să muncim pentru ele, pentru a le mări și pentru a ne canaliza toate eforturile înspre realizarea lor, cu scopul de a trăi tot mai multă plăcere, ci este important să găsim o poziție de armonie cu privire la ceea ce ne place, astfel încât să ne putem mulțumi cu puțin.

Calcularea și măsurarea plăcerilor

Așadar, îndemnul epicureic este să măsurăm plăcerile între ele, să le cercetăm pe cele folositoare, ca și pe cele nefolositoare. Să selectăm dorințele, plăcerile, necesitățile pe care să ni le îndeplinim: să alegem între ceea ce este firesc, natural, ce este în esență Bun cu adevărat pentru noi și ceea ce este inutil, care nu aduce valoare nici pentru noi, nici pentru cei din jur, care nu aduce bogăție interioară.

De ce să le calculăm și să le măsurăm? Pentru că obișnuința cu un fel de viață frugal (opus celui luxos) este capabilă să ne asigure sănătatea. Mai mult, exersarea actului de a alege ce plăceri și dorințe să satisfacem, ne va ajuta să înfruntăm ceea ce nu este în controlul nostru direct.

Deoarece mai devreme sau mai târziu viața ne aduce în pragul unor situații și întâmplări în care oricât lux am avea, orice plăceri am dobândi, orice bogății exterioare am poseda, ele să nu fie cele care contează cu adevărat și care să ne fie pe deplin de ajutor. Iar alegerile pe care le facem în fiecare zi pentru a aduce o plăcere sau alta în viața noastră ne vor ajuta inclusiv în situațiile viitoare similare. Vom putea acționa mai înțelept, vom fi mai curajoși, vom avea nu în exteriorul, ci în interiorul nostru acele resurse utile pentru a trece peste orice, sau cum spuneau ei, pentru a înainta „fără frică înaintea sorții”⁽¹⁾.

Virtutea – sprijinul nostru în atingerea fericirii

Și virtuțile au un rol crucial în obținerea fericirii, căci virtuțile sunt în mod natural unite cu viața plăcută, iar viața plăcută este inseparabilă de acestea.

Dintre toate, prudența este virtutea desăvârșită, ce are un profund caracter practic în viața omului. Prin ea putem extrage lecțiile necesare pentru propria viață. Astfel, vom spune la fel ca vechii greci că prudența și înțelepciunea ne oferă posibilitatea de a merge dincolo de rigiditatea logicii, de rutina zilnică, de ceea ce suntem obișnuiți, pentru a ajunge la esența experiențelor: aceea de a privi lumea și viața noastră dintr-o perspectivă mai profundă. În felul acesta vom putea extrage ce este cu adevărat folositor pentru viața proprie, ce ne aduce cu adevărat fericire.

De exemplu, putem fi prudenți cu dorințele noastre: să ne întrebăm din când în când dacă ce ne dorim este într-adevăr ceva care ne poate face viața mai bună, ne poate face mai fericiți sau, de fapt, ne va aduce o perturbare ori chiar ne va îndepărta de fericire. Să ne gândim de două ori înainte de a trece la diverse acțiuni pentru a ne împlini dorința. De asemenea, să fim prudenți în ceea ce spunem, să fim atenți dacă o vorbă a noastră face mai mult bine decât rău, dacă oferim ceva constructiv, ceva frumos, ceva adevărat.

Epicur consideră că un om poate trăi plăcerea cu înțelepciune – de pildă nu mâncând mai mult, ci mâncând ce îi este plăcut, nu căutând să trăiască un timp mai lung pe pământ, ci urmărind petrecerea timpului avut în modul cel mai plăcut.

Pentru sănătate, atât pentru corp, cât și pentru suflet, nu este nici prea devreme, nici prea târziu să practicăm și să exersăm alegerea plăcerilor cu prudență și înțelepciune.

Înțelepciunea, în centrul tuturor trăirilor

Înțelepciunea se află la baza tuturor principiilor, unește toate ideile despre care am scris în acest articol. Epicur o definește ca fiind o virtute practică și o consideră bunul suprem prin care se poate ajunge la fericire.

Nu este posibil să trăiești bine, drept, înțelept, fără a trăi plăcut, și nici a trăi plăcut fără a trăi bine, drept și cu înțelepciune. Din înțelepciunea practică decurg toate virtuțile.

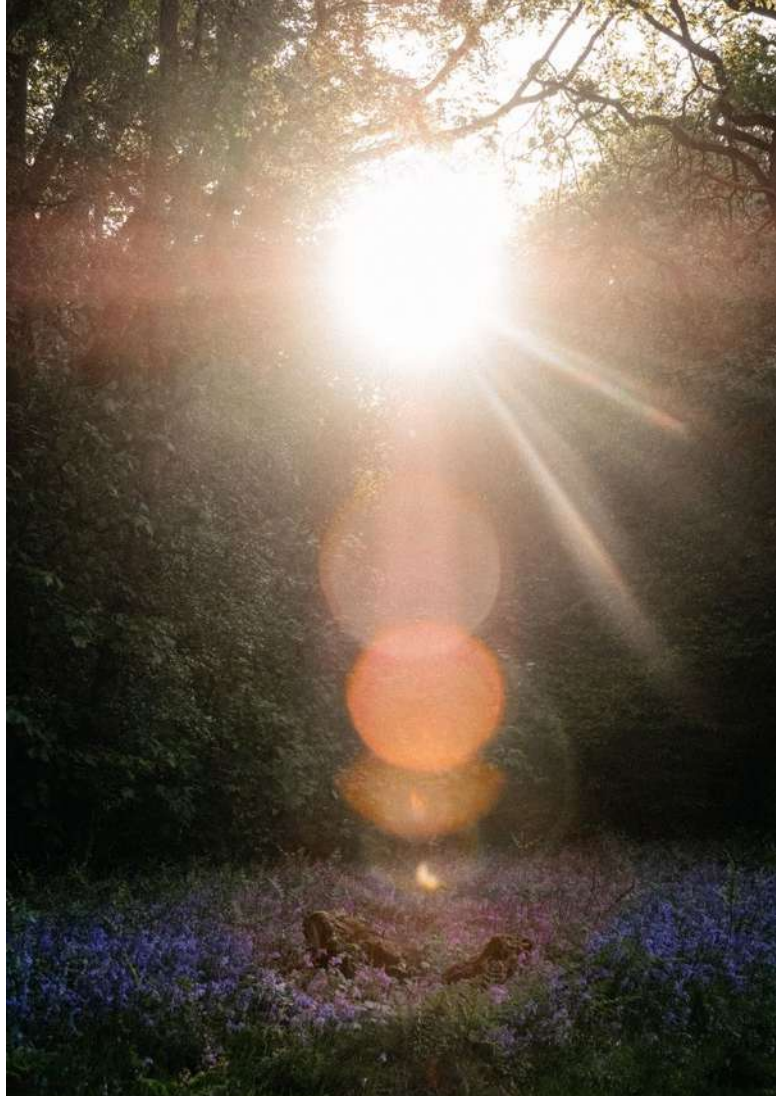

Foto: Benn McGuinness, Unsplash

Prin fiecare act prudent pe care îl facem, prin fiecare prietenie pe care o hrănim și o menținem, prin fiecare act de generozitate care aduce o bogăție celor din jur, putem spune că am acționat cu înțelepciune practică.

Ca o concluzie, în îndemnul epicuriene drumul spre fericire nu este unul lung sau greu de străbătut: nu avem nevoie de mai multe lucruri, de mai mult timp, ci doar să ne oferim timp cu noi înșine și să alegem singuri plăcerile pe care să le trăim. Au devenit cumva irelevante pentru viața noastră de azi prudența, capacitatea de a alege binele, înțelepciunea, generozitatea, prietenia? Cu siguranță sunt importante. Ele ne fac viața mai frumoasă, prin ele putem trăi fericirea. ♡

Bibliografie

- [1] Cornea Andrei, *Epicur și Epicureismul antic*, Editura Humanitas, Iași, 2016
- [2] <http://noua-acropola.ro/democrit/>, accesat pe 24 mai 2021, ora 21:00
- [3] <http://noua-acropola.ro/epicur/>, accesat pe 24 mai 2021, ora 21:45

Simetria în natură

Ioana Marchiș

Definirea conceptului

Cel mai la îndemână mod de a începe să ne explicăm un concept este să pornim de la definiția sa. Potrivit DEX, simetria este: „proprietatea unui ansamblu spațial de a fi alcătuit din elemente reciproc corespondente și de a prezenta, pe această bază, anumite regularități”, dar și „proportionalitate, concordanță, armonie între părțile unui tot”. Din aceste definiții se observă deja că simetria nu este doar o proprietate fizică ce modelează forma obiectelor, ci este „concordanță”, reflectare în materie a unui principiu ce transcende forma. Această armonie între părțile unui întreg reflectă principiul armoniei care se regăsește la toate nivelurile din natură și după care omul își poate conduce viața.

Simetria ca mecanism natural

Dacă privim simetria ca pe o modalitate de distribuție echilibrată a elementelor într-o structură, atunci ajungem imediat la concluzia că ea stă la baza întregii lumi vii, deoarece toate organismele sunt alcătuite din celule asemănătoare, fie că e vorba de celula vegetală, animală sau umană.

Nu doar formele naturale, ci și structura lor se bazează pe principiul simetriei. Un exemplu sugestiv este cel al diamantului, care conține același element (carbon) care a dat naștere și cărbunelui, dar organizat într-o structură perfect simetrică și stabilă, având din acest motiv maximă rezistență și duritate. Structurile ordonate simetric se regăsesc la toate cristalele, ceea ce arată legătura dintre simetrie și frumusețea și claritatea acestor forme naturale care ne încântă.

Înainte de a discuta mai în detaliu diferite tipuri de simetrii și reflexiile lor în fenomene și în ființe, este necesar să ne amintim de principiul dualității, care stă la baza lumii fenomenelor. Acest principiu a fost observat de către toate civilizațiile, dar simbolul care s-a impus ca ilustrativ este *taijitu*, reprezentând *yin* și *yang* în filosofia chineză.

Aspectul dual al lui Taiji, cunoscut ca simbolul yin-yang
Foto: Klem, Wikimedia Commons

Trandafir
Foto: Eli Sipos, Noua Acropolă

Poate fiindcă acesta ilustrează foarte bine coincidența contrariilor, care se contopesc în toate lucrurile manifeste până în punctul în care nu se mai cunoaște unde începe unul și unde se sfârșește celălalt. Masculinul și femininul, pozitivul și negativul se atrag și produc echilibrul dinamic ce asigură stabilitatea, armonia și în același timp mișcarea neobosită a tot ce există în Univers. Este vorba despre una dintre cele mai profunde simetrii, care, prin complementaritate, asigură echilibrul oscilant necesar vieții și ne leagă unii de alții, ca piese în mozaicul uriaș al naturii. Putem regăsi această nevoie de complementaritate și în căutarea umană de a regăsi într-o altă ființă ceea ce îi lipsește și o completează.

Tipuri de simetrii

Cea mai cunoscută formă de simetrie este simetria bilaterală, care presupune ca obiectul cu această proprietate să fie invariant la reflexie. Pentru a explica această proprietate, definim întâi noțiunea de *simetric al unui punct P față de o dreaptă d* ca fiind capătul segmentului care pornește din P și pentru care d este mediatoare. Dreapta d este axă de simetrie pentru o figură geometrică G, dacă simetricul oricărui punct din G față de dreapta d aparține tot lui G. Prin urmare, axa de simetrie împarte figura în cele două jumătăți. Dacă așezăm o oglindă pe axa de simetrie a unui corp, reflexia jumătății stângi va fi chiar jumătatea dreaptă.

O variantă a simetriei prin reflexie este simetria față de un punct. În acest caz orice dreaptă care trece prin centrul obiectului îl divide în două jumătăți simetrice.

Aporia crataegi

Foto: ROverhate, pixabay

În natură întâlnim numeroase exemple de astfel de simetrii. Poate cea mai evidentă este cea a corpului omelesc, care are axă de simetrie verticală. Linia nasului divide fața în două părți relativ simetrice. Desigur, simetria nu este perfectă, fiindcă perfecțiunea nu există în lumea formelor, este o realitate suprasensibilă, ideală.

Majoritatea animalelor prezintă simetrii prin reflexie, mai ales cele din familiile cordate și vertebrate. Un alt exemplu bine-cunoscut este cel al aripilor fluturilor, care pe lângă forma simetrică au și desene care în general sunt reflectate de pe o aripă pe cealaltă.

Simetria bilaterală are un scop funcțional: ea le oferă animalelor acvatice forma adecvată pentru a întâmpina o rezistență minimă la înaintarea prin apă, favorizează formarea sistemului nervos central și ajută la menținerea echilibrului în mișcare. Și în regnul vegetal se întâlnesc numeroase exemple de simetrie bilaterală, cum ar fi cele două jumătăți ale unui fruct tăiat pe verticală prin miez. De asemenea, frunzele majorității plantelor au aceeași caracteristică.

Alte două operații fundamentale care produc simetria în natură sunt translațiile și rotațiile. Acestea, împreună cu simetria bilaterală, au fost considerate simetriile esențiale pentru lumea vie. Din punct de vedere geometric, translația este deplasarea unui corp de-a lungul unei drepte, toate punctele figurii urmând aceeași direcție și parcurgând o distanță egală. Modelul simetriei la translație ce caracterizează o tablă de șah pune în evidență tiparul pe care se bazează simetriile la translație întâlnite în natură: repetarea unităților. Fagurele este un exemplu care ilustrează foarte bine ideea, este o structură de prismă hexagonală

care asigură folosirea optimă a spațiului restrâns din interiorul unui stup – dovadă a inteligenței naturii reflectate în această formă simetrică.

Dar mai frecvente decât simetriile la translație sunt cele care nu țin cont de cum învârtim sau întoarcem un corp, fiindcă îl vom vedea în aceeași poziție și cu aceeași formă și ni se va părea că rotația nici nu a avut loc. Simetria rotațională sau radială, se obține astfel prin alegerea unui punct (denumit centru de rotație) sau a unei axe (de rotație) în jurul căreia se va roti obiectul. La fel ca simetria bilaterală, cea radială este foarte frecventă în natură și o

Fagure de albine – Obulavaripalle, India

Foto: Pavan Reddy, Unsplash

regăsim la tot pasul: în forma fulgilor de zăpadă, a picăturilor de ploaie, a petalelor multor specii de flori, a unor animale precum meduzele sau stelele de mare și chiar în sfericitatea Pământului.

Mai mult, o mare parte din comunitatea științifică este de acord cu teoria conform căreia munții, norii, țărnușurile, fulgii de zăpadă, frunzele copacilor, într-un cuvânt toate formele din natură sunt fractali, ceea ce înseamnă că oricât le-am mări sau detalia, regăsim aceeași imagine sau aceeași structură de bază. Această proprietate poartă numele de auto-similaritate sau auto-asemănare și nu este decât o altă formă de simetrie, de data aceasta a obiectului față de sine însuși.

Broccoli Romanesco
Foto: Ivar Leidus, Wikimedia Commons

Girafe – Maasai Mara, Kenia
Foto: Sutirta Budiman, Unsplash

O altă dovadă a faptului că simetria este una dintre caracteristicile tipice ale ființelor în cadrul naturii este faptul că există un număr impresionant de plante și de animale a căror structură sau formă reproduce poligoane regulate (figuri geometrice simetrice cu mai multe axe de simetrie). Să ne amintim doar câteva exemple mai cunoscute: petele hexagonale ale girafelor, formele conice ale vulcanilor, forma sferică a portocalei sau a celulei embrionare și altele. La nivel macrocosmic, planetele sferice călătoresc pe traiectorii eliptice, iar galaxiile au forme de spirale sau elipse.

Desigur că în natură există și alte forme de simetrie, mai complexe, care sunt compuneri ale transformărilor prezentate mai sus. Spre exemplu, simetria la rotoreflexie se obține prin rotație în jurul unei axe, urmată de reflexia pe un plan perpendicular pe acea axă. Aceste tipuri de simetrii sunt importante în tehnică, unde pe baza lor se construiesc instrumente complexe.

Simetrie și asimetrie

Pe mulți dintre noi ne fascinează poate culmile îndrăznețe, vizibil asimetrice ale munților, dar puțini ne gândim că dincolo de ele se regăsește o structură cristalină simetrică. Simetria aduce frumusețea ei armonioasă – psihologii secolului trecut au descoperit că oamenii sunt atrași în mod natural de chipurile cu trăsături regulate, simetrice,

Gazania – Asilah, Maroc
Foto: Aziz Acharki, Unsplash

Bunghișor american – Kanatal, Uttarakhand, India
Foto: Vatra Voda, Unsplash

pe care le consideră în mod intuitiv atribute ale frumuseții – dar poate că o simetrie totală ar fi considerată de mulți plictisitoare.

Teoria evoluției formelor de viață acceptată astăzi afirmă că simetria sau asimetria este generată de mediul în care ființele se dezvoltă. Prin urmare, un organism perfect simetric ar corespunde unui mediu complet izotrop, ceea ce nu există în realitate.

Cercetările au relevat că primele organisme apărute pe Pământ, care trăiau în adâncurile oceanelor primordiale, erau unicelulare sau pluricelulare, aflate și ele într-un stadiu incipient de organizare. Potrivit biologilor, ele ar fi avut gradul maxim de simetrie sferică posibil. Dar aceasta s-a întâmplat acum aproximativ 3,5 miliarde de ani. În tot acest timp, organismele au evoluat, s-au diversificat și, sub acțiunea atracției gravitaționale, au dezvoltat asimetrii relativ la axa orizontală. (Se observă ușor că membrele inferioare ale vertebratelor sunt mai puternice decât cele superioare și că jumătatea de jos a corpului concentrează mai multă masă decât partea de sus.) Se pare că următorul pas în evoluție a fost apariția asimetriei verticale, datorată mișcării, necesară animalelor pentru întreținerea vieții (capturarea prăzii, fuga de urmăritor etc.). De aceea, organele principale de simț și creierul au migrat în partea anterioară a corpului, rezultatul fiind apariția unor ființe cu simetrie preponderent bilaterală. Aceste ființe – pești, păsări, insecte, mamifere – s-au impus în ultimii 650–800 de milioane de ani de evoluție.

V. Geodakyan sugerează, în cartea *Asymmetrization of*

Organisms, Brain and Body, că evoluția organismelor a pornit de la forme simetrice, dar a ajuns la forme asimetrice și în decursul fiecărei etape de trecere, o axă de simetrie a devenit „axă de asimetrie”. Rezultă, deci, că nu organismele cu simetrie bilaterală ar fi cele mai dezvoltate, ci cele cu asimetrie trilaterală. Un exemplu concret este dat de embriogeneza, unde regăsim la început un zigot sferic ce se transformă într-o gastrulă radială, care evoluează într-un embrion cu simetrie bilaterală, pentru ca mai apoi să ia forma unui nou-născut, care prezintă asimetrie față de toate cele trei axe. Însă deocamdată nu s-a descoperit care sunt factorii care produc asimetria triaxială.

Am amintit mai devreme despre simetriile care apar la nivel atomic. Ei bine, este ușor de remarcat că simetria la nivel atomic și subatomic este generalizată: fiecare electron e identic cu celălalt, fiecare proton e la fel cu celălalt, iar spațiul gol care separă particulele e la fel de la un atom la altul. Mai mult, orice moment de timp e identic cu altul, așa încât putem vorbi despre aceeași structură a spațiului, a timpului și a materiei, guvernate de aceleași legi, denumite de Einstein „principii de invarianță”. El a ajuns la concluzia că niciun punct al spațiului-timp nu este diferit de un altul, ceea ce l-a condus la descoperirea principiului relativității.

Dar atunci se pune în mod firesc problema: de ce Universul în care trăim prezintă atâtea forme, care mai de care mai interesante, de ce nu este omogen? Răspunsul este ruperea spontană de simetrie. În acest context, spontan nu înseamnă „lipsit de cauză”, ci implică faptul că această cauză poate fi oricât de mică. În plus, ruperea de simetrie

Echinid (arici-de-mare)

Foto: Milada Vigerova, Unsplash

nu implică dispariția oricărei forme de simetrie, ci doar a uneia, deranjată de un anumit eveniment. Această idee ar explica de ce formele simetrice evoluează în forme asimetrice și de ce, de pildă, o broască cu simetrie sferică în stadiul de blastulă ajunge să fie asimetrică la maturitate și nu rotundă ca o sferă.

Fizica modernă propune ipoteza că cele patru forțe fundamentale ar fi fost unificate la energii foarte înalte în etapele timpurii ale universului, după care, prin ruperea simetriilor, s-ar fi născut treptat universul pe care îl cunoaștem astăzi.

Importanța simetriei

Prezentă pretutindeni în natură, unde se împletește cu asimetria, simetria este un principiu pe care îl regăsim și în activitatea umană. În matematică și fizică descoperim ecuații simetrice, iar în religie constatăm simetria simbolurilor (crucea, steaua lui David etc.). În viața de zi cu zi ne ghidăm deseori după „regula de aur”, ce reflectă armonia pe care simetria respectului reciproc o produce în relațiile umane: „Tratează-i pe ceilalți așa cum ți-ar plăcea să fii tu tratat(ă).”

Simetria este, dintr-un punct de vedere, o exprimare a ordinii din natură, a unor legi ce conduc lumea vie și care sunt creatoare de forme frumoase, care ne înconjoară și sunt parte din noi. Ordinea aceasta este un semn al acelei Inteligențe care stă la baza naturii, care este supraumană și care ne încântă și ne inspiră să trăim în căutarea armoniei în toate aspectele vieții noastre. 🍷

*Architectonica perspectiva, cochilie
melc marin, numit și „cadran solar”
Foto: Jan Delsing, biolib.cz*

*Floarea soarelui, numărul de aur
Foto: Laura Gilchrist, Unsplash*

Bibliografie

- [1] <http://en.wikipedia.org/wiki/Asymmetry>
- [2] *Manualul de Chimie pentru clasa a IX-a*, EDP, 2004
- [3] Tufescu, Mircea – *Evoluția speciilor animale*, Ed. Albatros, 1976
- [4] Stewart, Ian – *Numerele naturii*, p. 96, Ed. Humanitas, 1999

*Galaxia Vârtelniței
galaxie spirală, Messier 101 sau NGC 5457
Foto: ESA/Hubble*

Alexandra Stancu
Corina Munteanu

Parcul Natural Văcărești

Ziua Pământului

In luna aprilie, pentru a sărbători Ziua Pământului, am organizat pentru membrii noștri un tur ghidat în Parcul Natural Văcărești, cel mai mare spațiu verde din București și prima arie naturală protejată urbană din România.

La intrarea în parc am aflat mai multe despre istoria acestui loc și ne-am dat seama cât de importantă este existența unui astfel de ecosistem natural, mai ales că se estimează că la nivel global, în ultima sută de ani, s-a pierdut 64% din totalul zonelor umede^[1], iar un sfert din speciile de plante și animale specifice acestui climat sunt pe cale de dispariție.

Lacul Văcărești este un lac antropoc care ar fi trebuit să facă parte din sistemul hidrologic de apărare a Bucureștiului împotriva inundațiilor. Lucrările începute în anul 1986 au fost finalizate în 1989, când lacul a fost umplut cu apă pompată din Dâmbovița. Cu această ocazie s-a constatat că există defecte de execuție, iar proiectul a fost abandonat. Cu timpul, infiltrațiile inițiale, dispariția fierului-beton și neintervenția oamenilor au dus la renaturarea parcului, la apariția vegetației și a animalelor. În urma unei inițiative politice din 2012 a ministrului Mediului, s-au început demersurile legale pentru desemnarea acestui spațiu drept arie naturală protejată, demersuri finalizate printr-o hotărâre de guvern din 2016, prin care zona naturală Văcărești a fost declarată parc natural. Spre deosebire de un parc urban obișnuit, o arie naturală protejată implică elemente de conservare a biodiversității, de educație de mediu în natură și are un rol esențial în procesul de adaptare a orașelor la schimbările climatice.

De pe digurile fostei amenajări a lacului am putut admira întinderea parcului: peste 180 de hectare de natură pură, neamenajată, dintre care 34 de hectare reprezintă lăcuș de apă. Coborând scările abrupte, zgomotul generat de trafic și agitația urbană au fost înlocuite treptat de sunetele naturii, care ne-au acompaniat apoi pe tot parcursul vizitei. Am mers pe poteca biodiversității urbane, iar în timpul plimbării am împărtășit între noi mai multe informații despre flora și fauna parcului. În parc există 331 de specii vegetale dintre care 266 sunt native, numeroși pești, amfibieni, reptile și chiar 14 specii de mamifere printre care nevăstuica, vidra, vulpea. Din pavilionul pentru observații ornitologice am putut observa câteva dintre cele peste 180 de specii de păsări care trăiesc în parc în cei 4600 de arbori existenți aici. Cei mai întâlniți sunt nukul, salcia albă, corcodușul și ulmul. Aceștia filtrează anual câte 3 tone de poluanți și înlătură peste 300 de tone de bioxid de carbon din atmosferă.^[2]

La jumătatea potecii am făcut o pauză, prilej cu care am discutat despre cât de important este să petrecem cât mai mult timp în natură, despre cât de multe lucruri putem să învățăm de la ea și despre beneficiile aduse ființei umane de o simplă plimbare printre copaci: tensiunea arterială scade, atenția este mai puternică și dirijată, sănătatea sistemului imunitar se îmbunătățește, apar emoțiile pozitive.

La finalul scurtei noastre excursii am discutat un pic despre puterea de regenerare a naturii și cum într-un timp relativ scurt de neintervenție a omului, aceasta și-a reintrat în drepturi și a creat un adevărat izvor de biodiversitate. ♻️

Bibliografie

[1] Ziua Mondială a Zonelor Umede: lunca Dunării are nevoie de măsuri urgente de conservare | WWF (panda.org)

[2] Parc Natural Văcărești (parcnaturalvacaresti.ro)

Fotografii: Noua Acropolă

Ziua Pământului București

Ziua Pământului
marcată prin activități dedicate naturii,
în sediile Asociației Noua Acropolă din România

Organizația Noua Acropolă a dedicat luna aprilie sărbătoririi Zilei Mondiale a Pământului, aniversată anual în data de 22 aprilie. Pe parcursul întregii luni, toate sediile Asociației Noua Acropolă din România s-au implicat în acțiuni diverse, ce au avut în centru grija pentru natură și pentru viețuitoarele ei.

Noua Acropolă București a organizat o serie de activități menite să ne amintească importanța protejării planetei și a tuturor formelor de viață găzduite de aceasta.

Prima acțiune a fost o vizită ghidată în Grădina Botanică „Dimitrie Brândză” din București. Am vizitat muzeul grădinii, serele dar și parcul, am învățat despre plante, despre biotopul din țara noastră, despre diversitatea lumii vegetale, am admirat florile primăverii și exuberanța palmierilor, a orhideelor și a cactușilor. Gazdele noastre ne-au răspuns la multe întrebări și au fost gata să ne ofere sfaturi pentru îngrijirea plantelor de apartament sau cultivarea lor în grădină.

Am revenit în Grădina Botanică tot în aprilie, dar de data aceasta pentru a ajuta la întreținerea ei, oferind o mână de ajutor acolo unde este nevoie. Am lucrat în grădina istorică, un spațiu unde am pregătit terenul și am înșămânțat legume care au existat pe teritoriul țării noastre

încă din timpurile străvechi. Vom continua periodic aceste acțiuni utile și plăcute și în lunile următoare.

Alte evenimente dedicate *Zilei Pământului* au fost conferințele susținute pe canalul de youtube Noua Acropolă România, cu teme despre natură. „Ce putem învăța de la Natură?” a fost prima temă prezentată. Natura a fost privită de marii înțelepți de-a lungul timpului ca o mare ființă vie, plină de lecții foarte valoroase, de mesaje înțelepte, din care avem multe de învățat. Trebuie doar să-i facem loc în viața, în mintea și în inima noastră. Când intrăm în contact cu ea, dacă o privim cu atenție, o vom înțelege. Nu este nevoie de multe cuvinte și explicații: exemplul ei va fi cea mai bună carte de învățătură.

Cea de-a doua conferință a pornit de la „Spiritele elementale ale Naturii”, cartea profesorului Jorge Angel Livraga. În paginile scrierilor vechi, din Sumer până în Egipt și din China până la culturile Americii și ale Africii Negre, întâlnim relatări despre Elementali sau Spiritele Naturii. În frumoasele povești pentru copii, în care personajele erau ondine, gnomi, zâne sau elfi, se descriau formele de manifestare și minunile pe care le înfăptuiau aceste Spirite ale Naturii. Interesul pentru cunoașterea Lumilor mai subtile și a locuitorilor ei ne apropie mai mult de aceste forme de viață, de caracteristicile ce le definesc și de legăturile lor cu lumea umană.

✿ În Timișoara, membrii Asociației Noua Acropolă au organizat o plantare de pomi fructiferi și un workshop despre cunoașterea naturii urbane. „Care sunt speciile de copaci din orașe și cum le putem deosebi?” a fost tema prezentată, urmată de o plimbare în Parcul Botanic, unde au fost identificate speciile de copaci pe baza caracterelor

București

prezentate. În partea a doua a evenimentului, participanții au fost invitați să se conecteze cu natura prin simțuri, să conștientizeze care sunt sunetele naturii, să o pipăie, să simtă miresele ei și să observe viața naturii înconjurătoare.

Timișoara

Timișoara

✿ Membrii filialei Constanța au mers cu ocazia Zilei Pământului la adăpostul pentru câini al Fundației Noroc – Help for Dogs and Cats from Constanța, unde au ajutat la amenajarea spațiilor de locuit pentru căței: s-a construit un gard pentru adăpost, s-au vopsit grilajele, s-au curățit spațiile și s-au plantat pomi în grădină. Adăpostul găzduiește în jur de 40 de câini, iar interacțiunea oamenilor cu ei este foarte importantă, pentru a le aduce alinare și a le îndepărta teama. O altă acțiune, organizată în parteneriat

cu Asociația GreenPact și Muzeul de Istorie Națională și Arheologie Constanța, a urmărit curățarea siturilor arheologice din centrul vechi al orașului. Cunoașterea și transmiterea culturii și a istoriei, precum și protejarea naturii sunt aspecte de mare importanță pentru noi și pentru generațiile viitoare. Prin curățenia de primăvară a siturilor arheologice am dorit să transmitem un mesaj: trecutul este

prețios pentru învățăturile sale și prin identitatea pe care ne-o oferă, iar entuziasmul și perseverența sunt uneltele de care dispunem în prezent pentru a construi un viitor responsabil. La acțiune au participat în jur de 30 de membri și simpatizanți ai filialei Noua Acropolă Constanța.

✿ Noua Acropolă din Iași a desfășurat o acțiune de ecologizare în pădurea Bârnova înspre Poiana cu Schit. Aici se găsesc ruinele unui monument istoric de la sfârșitul secolului al XIV-lea, biserică ridicată de cneazul Duma Negru în vremea voievodului Alexandru cel Bun, precum și o expoziție cu 30 de sculpturi din piatră de mari dimensiuni, ridicate de artiștii români în anii 1985–1988.

Voluntarii acropolitani au adunat deșeurile din natură, redându-i frumusețea și puritatea. La sfârșit s-a organizat o horă, dans simbolic ce semnifică unirea dintre oameni și cea a omului cu Natura.

Iasi

❧ Membrii filialei Cluj-Napoca au participat la o acțiune de plantare de copaci, pentru a stabili solul într-o zonă cu risc de alunecări de teren, de la Câmpenești. Acțiunea a fost organizată de Asociația Plantează în România și a reunit sute de voluntari din ONG-uri, companii sau individuali. S-au plantat în total 10.000 de puiți de stejar

Cluj-Napoca

și frasin, care au fost udați apoi din belșug de ploaie. Pentru a ajuta Natura, este nevoie mai întâi să o cunoaștem și să o înțelegem. În acest sens, în filiala Cluj-Napoca a fost susținută o conferință cu tema „Pământul, suport al vieții”, despre viață, diversitate și responsabilitatea pe care o are fiecare dintre noi pentru prezentul și viitorul frumoasei noastre „case”, în care locuim cu toții.

❧ În filiala Oradea a avut loc conferința „Viața secretă a copacilor”, bazată pe cartea cu același nume a renumitul pădurar Peter Wohlleben. Acesta ne dezvăluie detalii uluitoare despre copaci: au memorie, comunică între ei prin mesaje olfactive, simt durerea, au grijă de puiți sau de copacii vecini, bătrâni sau bolnavi.

Cluj-Napoca

Oradea

Cluj-Napoca

„Cea mai mare amenințare pentru planeta noastră este să credem că altcineva o va salva”, spunea Robert Swan, iar Sir David Attenborough menționa: „Îmi pare că natura este cea mai mare sursă de entuziasm; cea mai mare sursă de frumusețe vizibilă; cea mai mare sursă de interes intelectual. Este cea mai mare sursă pentru atât de multe lucruri în viață, încât ea face ca viața să merite trăită”.

În Retezat

Corina Munteanu

Retezatul este o rezervație a biosferei, un parc natural protejat, cu o multitudine de habitate care se păstrează încă intacte datorită faptului că aici nu există telecabine sau telegondole, ATV-uri, mașini de teren sau motociclete. Aici este posibil doar turismul montan cu piciorul și de aceea, experiențele de drumeție sunt unice, personalizate după puterile fizice și de observare, după voința și cunoașterea fiecăruia. Aici nimeni și nimic nu ne transportă nicăieri, singuri ne dozim forțele, echipamentul și proviziile, iar traseele poartă deseori semnătura proprie.

Într-o zi de la sfârșitul lunii august, am plecat împreună cu prietenii noștri spre lacul Bucura din Retezat. Am ales luna august pentru că zăpada de pe vârfuri e topită, ploile sunt puține, iar ziua este încă lungă. De la cabana Cârnic,

Fructe de pădure

Foto: Corina Munteanu, Noua Acropolă

Cascada Lolaia

Foto: Corina Munteanu, Noua Acropolă

unde suntem campați, până la lac și înapoi, e un traseu de 10–11 ore. Ca să ne întoarcem pe lumină și să avem timp să zăbovim vreo oră la lac, să mâncăm și să dăm o tură de recunoaștere, a trebuit să pornim la drum la ora 7 dimineața.

Drumul forestier dintre Cârnic și cabana Pietrele e unul idilic. Încadrat de o bordură de iarbă deasă cu frunze late de brusture dulce și tufişuri de trandafiri sălbatici, are în dreapta pădurea deasă de jugăstri, paltini și carpeni, care urcă în pantă abruptă, iar în stânga, valea zgomotoasă a râului. Pe o porțiune destul de mare pe partea dreaptă, există un mic zid de piatră de-a lungul drumului, un zid vechi, pătat de mușchi și spart de vegetație, o stavilă împotriva alunecărilor de teren, o delimitare între poveștile

pădurii și calea drumeților. În ora încă umbră a dimineții, zidul e umed de rouă și pare un vestigiu al împărăției elfilor. La baza lui, din loc în loc e câte-o frăguță, rămasă ca printr-o minune, neculeasă. Din fericire, majoritatea călătorilor au în zona aceasta de drum alte puncte de interes, mai depărtate, precum vârfurile retezate din zare, sau mai apropiate, precum pietrele de pe drum care devin din ce în ce mai mari și bolovănoase, împiedicând călcătura egală, așa că rămân puțin în urmă, culeg micile bobițe roșii, dulci și aromate, apoi grăbesc pasul după prietenii mei, ca să împărțim darul elfilor.

Ajungem la o răscruce unde avem de ales între a continua drumul spre cabana Pietrele sau a o lua pieptiș, pe la cabana Gențiana. Alegem drumul mai scurt și traversăm podețul peste un mic pâraiaș ce se grăbește la întâlnirea cu râul din spatele nostru, apoi intrăm pe o cărare îngustă, de o singură persoană, șerpuiind printre arbuști de păducel,

Prin pădure

Foto: Corina Munteanu, Noua Acropolă

ienupăr și soc, fără vizibilitate mare, tainică prin însăși forma ei. Mergem unul după altul, ca să ne reîntâlnim de abia la următoarea răscruce, unde vom decide dacă o luăm direct în sus la dreapta, spre Gențiana, sau ne abatem un pic la stânga în jos, spre lacul Galeș și Tăul dintre Brazi. La Galeș am fost cu două zile înainte și deși am vrea să vedem fabuloasa pădure de arini care deschide traseul, plină de mușchi și ferigă, nu e timp de ocolișuri. Așa că o luăm abrupt la dreapta, prin pădurea dacică de fag, și urcăm de la un copac însemnat la altul, printre tufișuri și flori de tă-tăneasă, breabăn sau spânz. Cu cât urcăm, cu atât peisajul devine mai interesant de urmărit: arțarii, gorunii și stejarii se transformă încetul cu încetul în tise, în pini și brazi. Trecem pe lângă cascada Pietrele, cădere de apă hipnotică, gălăgioasă și cristalină ... și păstrăm cât se poate drumul pe marginea apei repezi ca să respirăm aerul ionizat, dar și de dragul verdelui crud al plantelor erbacee de pe maluri și al mușchiului de pe bolovanii din apă.

Cascada Pietrele sau Maria Magdalena
Foto: Ernest Ștefan-Matyus, Noua Acropolă

Încetul cu încetul, solul bogat în zeci de nuanțe de verde începe să fie din ce în ce mai simplu, colorat doar în maro-ul pământului, al rădăcinilor lucioase și al cetinii uscate, și în gri-ul pietrelor mari dintre copaci, din ce în ce mai multe, pe care trebuie să le traversăm cu grijă, să nu alunecăm. Ajungem la Gențiana, unde facem un mic popas. E un izvor prin preajmă, ne reîncărcăm bidoanele cu apă și pornim la drum, trecând pe lângă bolovanul pe care sunt fixate plăcuțele funerare cu numele celor care au murit pe munte... mergem apoi mai departe într-o liniște provocată nu de mirarea în fața frumuseții naturii ca până acum, ci de tulburarea stărnită de legile ei implacabile.

Trecem prin pădurea boreală (din grecescul boreas, „miazănoapte”) de molid, un ecosistem forestier asemănător taigalei siberiene sau canadiene, și ajungem pe

Urcarea spre Gențiana
Foto: Ernest Ștefan-Matyus, Noua Acropolă

neașteptate în zona de ierburi înalte, când peisajul se deschide și se văd vârfurile munților, când apare cărarea iconică care șerpuiește pe mijlocul văii dintre înălțimi. Ierburile înalte, deși nu foarte spectaculoase, sunt extrem de importante, deoarece reușesc să creeze sisteme ecologice competitive ce nu se lasă invadate de specii străine, păstrând astfel condițiile de viață specifice plantelor autohtone. Suntem înconjurați de tufărișuri alpine, pajiști boreale și grupuri de pini crescuți pe pereții stâncoși greu accesibili, care ne oferă priveliști impresionante, caracteristice numai Retezatului.

Cărarea devine iar abruptă și dăm de jnepenii târători (care se mai pot întâlni și în munții Asiei de Est sau în Mexic). Brusc, apare primul lac, lacul Pietrele: multe pietre retezate în jur și fâșii de pietre în apa de la mal, pe margini, primprejur. Suprafața transparentă a apei scliște, deși e nemișcată. Nemișcați rămânem și noi o clipă, apoi ne adunăm puterile și plecăm spre grohotiș. De aici începe asaltul de o oră spre creasta nordică a Retezatului, cea care

Vârful Bucura II, vedere de pe valea Pietrele
Foto: Ernest Ștefan-Matyus, Noua Acropolă

Lacul Bucura

Foto: Ernest Ștefan-Matyus, Noua Acropolă

coboară apoi la lacul Bucura. Până la curmătura Bucurei, la 2260 de metri, e cea mai grea parte a traseului, dar și cea mai frumoasă. Peisaj selenar, liniște absolută în jur, aer tare, ozonat, lumină albă strălucitoare, inimă care bubuie în piept de efort și restul drumețiilor, puncte indistincte înșirate pe traseu. Înflorește în noi sentimentul de fraternitate cu tot și cu toate, de pietate față de Univers și Natură, de bucurie simplă și totală. Dacă fericirea are un loc anume de unde izvorăște pe pământul acesta, atunci tocmai l-am găsit. Tăcuți, urcăm.

Odată ajunși pe culme, se vede în vale, de partea cealaltă a șeii, lacul Bucura. Retezatul are 40 de lacuri mari glaciare și încă 18 mai mici, toate permanente. Nu degeaba acest masiv este supranumit „tărâmul cu Ochi Albaștri”... lacurile Ana, Lia sau Florica, lacul Galeșu sau Pietrele, Tăul Agățat, Tăul dintre Brazi sau Tăurile din Valea Rea, toate sunt formate în căldările ghețarilor din cuaternar (lacul Bucura este cel mai întins lac glaciare din țară, cu o suprafață de peste 10 hectare). Satisfăcuți că am depășit ce

Cai în Retezat

Foto: Corina Munteanu, Noua Acropolă

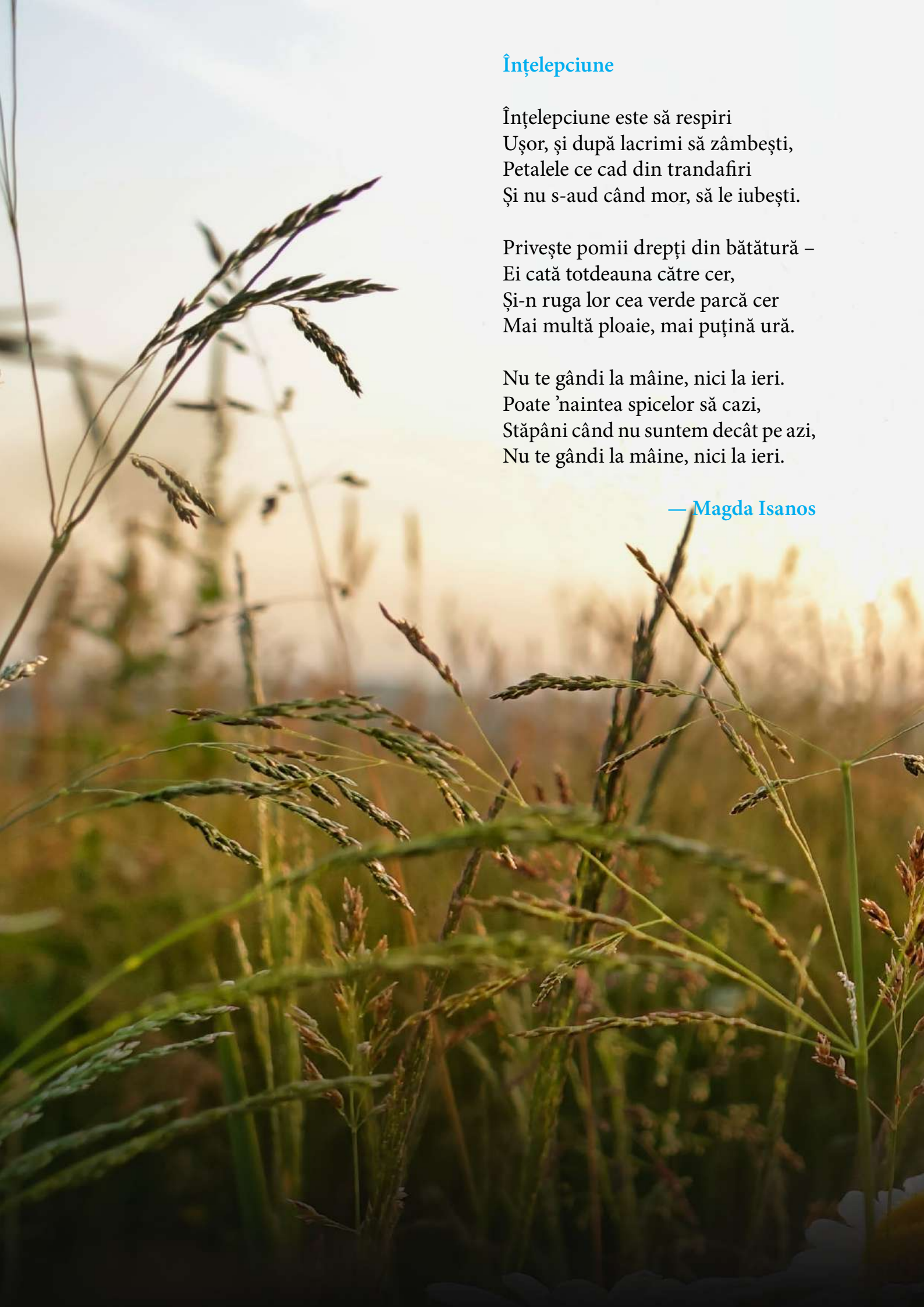

era mai greu din punct de vedere fizic, coborâm rapid spre lac, când, pe platoul intermediar, întâlnim caii liberi ai Retezatului. Așa sunt cunoscuți ei printre turiști, dar de fapt sunt caii localnicilor, care îi aduc la începutul verii sus, pe platourile cu fânețe montane din jurul lacului, îi lasă liberi toată vara, și se întorc după ei toamna, să îi coboare acasă. Spectacolul oferit de aceste animale superbe este unic, plin de vitalitate și mai presus de toate, de o frumusețe magică. Galopează pe lângă noi, atât de aproape încât pământul duduie și simțim curentul de aer lăsat în urmă de coamele lor, fornăie și bat din picior, armăsari, iepe și mânji. Altă formă de viață autentică, pură.

Pe mica porțiune care ne-a mai rămas de parcurs până la lac, ne dăm seama că nu am văzut niciunul dintre animalele sălbatice care știm că locuiesc pe aici: nici urși, nici lupi sau râși, mistreți sau capre negre, cerbi, sau căprioare, nici pisici sălbatice, jderi sau vulpi, nici măcar pârși sau șoareci. La marmote nici nu visam oricum, deși există peste 500 de exemplare, urmașele celor 10 perechi aduse acum cincizeci de ani din Alpii Austrieci. Am fi putut să vedem măcar un cocoș de munte, sau un mic pescăruș albastru, o acvilă sau o barză, o ciocănitoare sau un șoim. Am fi putut să călcăm pe o viperă sau pe o broască, pe o salamandă sau pe un gușter, dar nu s-a întâmplat asta. Am văzut în schimb mărșălașii muntelui și limpezimea lacurilor, am auzit liniștea înălțimilor, am tras aerul tare în piept și am trăit câteva ore în acea solitudine tălmăduitoare, care ferește mintea de contaminare socială și o readuce la starea ei pură, de mirare.

Raiul se întâmplă probabil atunci când cerul, pământul și omul sunt una, iar blândețea inimii înflorește în suflet. Unora le reușește acest lucru tot timpul, altora niciodată, iar unii dintre noi avem parte de astfel de momente de grație, de fiecare dată când urcăm pe Retezat. ♡

Înțelepciune

Înțelepciune este să respiri
Ușor, și după lacrimi să zâmbești,
Petalele ce cad din trandafiri
Și nu s-aud când mor, să le iubești.

Privește pomii dreپți din bătătură –
Ei cată totdeauna către cer,
Și-n ruga lor cea verde parcă cer
Mai multă ploaie, mai puțină ură.

Nu te gânde la mâine, nici la ieri.
Poate 'naintea spicelor să cazi,
Stăpâni când nu suntem decât pe azi,
Nu te gânde la mâine, nici la ieri.

— Magda Isanos